

”Empowerment i praksis”

Evaluering av
Kirkens bymisjons nærmiljøarbeid - Ada

Av

Øystein Mortensen og Elisabeth Fosse

Sammendrag

Den foreliggende rapporten er en evaluering av Nærmiljøprosjektet Ada, som drives av Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen (SKBB). Ada består av tiltakene Åpen barnehage, Bamsehiet, Home-start, og EMPO. Tiltakene er rettet inn mot sårbare familier og utsatte barn. Prosjektet er finansiert av Barne- og familiedepartementet og Unifob helse.

Rapporten er basert på en survey-undersøkelse og dybde intervju av et tilfeldig utvalg deltakere på hvert tiltak. Til sammen 113 brukere besvarte spørreskjema, og fire brukere fra hvert tiltak ble intervjuet. Som følge av utdelingsprosedyrene som ble benyttet og at deltakerne på de ulike tiltakene ikke er registrert, er det vanskelig å angi svarprosenten eksakt. Det er imidlertid utfra en samlet vurdering antatt at utvalget av informanter reflekterer brukergruppen som helhet. Resultatene i rapporten er begrenset til deskriptive analyser av svarfordelingen på de mest sentrale funn.

Deltakerne på de ulike tiltakene har varierende bakgrunn og behov som reflekteres i hvordan de benytter Ada. En stor andel benytter kun Åpen barnehage som følge av at de har små barn og mangler offentlig barnehageplass. For denne gruppen representerer tiltaket en savnet arena på dagtid for møte med mennesker i lignende livssituasjon for sosialt samvær, nettverksbygging og avlastning. Og for barna lek, trening og opplevelse av sosialt samspill. Brukerne av Bamsehiet er i større grad enslige som opplever et behov for et tilbud på kveldstid hvor de kan dele dagligdagse gjøremål og hendelser, som å lage middag og spise sammen, samt være en del av et sosialt felleskap og avlaste hverandre med barnepass. Deltakerne i Home-start er i større grad mennesker med behov for støtte og hjelp i en vanskelig periode i livet, som følge av omsorg for flere barn, eller for mennesker med innvandringsbakgrunn som søker støtte i omstillingen og tilpasningen til et liv i det norske samfunnet. Brukerne fremhever spesielt det fine ved at frivillige foreldre hjelper andre foreldre på en måte som opprettholder opplevelsen av å være likeverdige personer til forskjell fra ”hjelper” og ”klient”. EMPO fungerer i tråd med hensikten som en katalysator for innvandrerkvinner utvikling, inkludering og deltakelse i det internasjonale nettverket av andre innvandrerkvinner, og i det norske samfunnet.

Flere synergieffekter innad blant deltakerne, mellom ulike tiltak i Ada og mellom Ada og andre eksterne offentlige eller private instanser ble funnet. Det kan se ut til at Ada oppleves å dekke ”hull” i de offentlige tilbudene, og ofte er innfallsporten til deltakelse informasjon fra en offentlig instans.

Summary

This report is an evaluation of the Community project Ada, which is run by Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen (SKBB). Ada consists of the measures Åpen barnehage, Bamsehiet, Home-start, and EMPO. The measures are directed at vulnerable families and children. The project is financed by Barne- og familiedepartementet and Unifob helse.

The report is based on a survey and debt interviews of a random selection of participants from the different measures. Altogether 113 participants answered the questionnaire, and four participants from each measure were interviewed. Because of the information gathering procedures used, and that the participants on the different measures are not registered, it is difficult to state the response rate exact. It is nevertheless from a overall consideration presumed that the sample reflects the whole group of participants in Ada. The results in this report is limited to descriptive analyzes of the answers on the most central issues.

The participants on the different measures have varying needs and starting points that reflects in their use of Ada. A large group only uses Åpen barnehage due to a life situation with small children and no available place in kinder garden. For this group the measure represents an arena where they can meet people in similar life situations for social company, building of networks and assistance in the care of the children. And for the children, play, exercise and experience of social interplay. The participants on Bamsehiet are in a larger degree singles that experience a need for a measure in the evening where they can share daily happenings like making a dinner and eating together, and being part of a social group that assists each other in the care of the children. The participants in Home-start are to a larger degree people with larger needs for support and help in a difficult period in life, because of care for many children, or for immigrants in the adaptation to life in the Norwegian society. The participants especially emphasise the experience of equality stemming from the arrangement of parents helping other parents. EMPO works in concordance with its goal of being a catalyst for female immigrant's development, inclusion and participation in the network of immigrant women and in the Norwegian society.

For synergy effects among the participants, between the different measures in Ada and other external public or private organisations was found. It looks like Ada covers "holes" in the public offers, and that often the gateway for participation in Ada is based on information from a public organization.

Innholdsfortegnelse

| | |
|--|-------|
| Innledning | s. 1 |
| Bakgrunn | s. 1 |
| Kirkens bymisjon | s. 1 |
| Ada | s. 1 |
| Åpen barnehage | s. 1 |
| Bamsehiet | s. 2 |
| Home-start familiekontakten | s. 2 |
| EMPO | s. 3 |
| Problemstillinger/utgangspunkt for rapporten | s. 3 |
| Tradisjoner innen evalueringsforskning | s. 4 |
| Empowerment-tenkning som prinsipp i nærmiljøarbeid | s. 5 |
| Metode | s. 7 |
| Prosedyre | s. 7 |
| Utvalg | s. 8 |
| Statistisk analyse | s. 9 |
| Resultater | s. 10 |
| Samlet utvalg | s. 10 |
| Brukere av flere tiltak | s. 14 |
| Åpen barnehage | s. 18 |
| Bamsehiet | s. 23 |
| Home-start | s. 28 |
| EMPO | s. 33 |
| Diskusjon | s. 38 |
| Hvem er brukerne av Ada | s. 38 |
| Hvem er brukere av flere tiltak | s. 39 |
| Åpen barnehage | s. 40 |
| Bamsehiet | s. 41 |
| Home-start | s. 42 |
| EMPO | s. 43 |
| Ada som helhet | s. 43 |
| Empowerment i praksis | s. 44 |
| Referanser | s. 47 |

Innledning

Bakgrunn

Den foreliggende rapporten er en evaluering av Nærmiljøprosjektet Ada, som drives av Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen (SKBB). Ada består av ulike tiltak, som særlig er rettet inn mot sårbare familier og utsatte barn. Prosjektet drives i to bydeler i Bergen. SKBB ønsket å få evaluert brukernes erfaring med tiltakene og tok kontakt med HEMIL-senteret ved Universitetet i Bergen for å undersøke mulighetene for å få gjort dette. Med utgangspunkt i dette ble en søknad sendt til Barne- og familiedepartementet, som støttet prosjektet med kr 250.000. I tillegg har Unifob helse bidratt med kr 250.000. Oppdraget utgjør 6 månedsverk.

Kirkens bymisjon

Kirkens bymisjon i Bergen har diakonale tiltak for mennesker i alle aldersgrupper. Tiltakene er inndelt i fem virksomhetsområder: Rus og prostitusjon, Ungdomstiltaket V13, Nærmiljøarbeidet Ada, Bymisjonssenteret og Prosjekt Tocantins (Brasil).

Totalt arbeider ca 40 ansatte og ca 200 frivillige i Kirkens Bymisjon i Bergen. På SKBBs hjemmeside heter det at ”Kombinasjonen av faglighet, frivillighet og kjærlighet er bærende for alle virksomhetene.” Driftsbudsjettet for 2006 er på 22 millioner kroner. Noen av tiltakene har offentlig finansiering, mens andre utelukkende er finansiert gjennom innsamlede midler.

Ada

Nærmiljøarbeidet Ada er en møteplass for læring, nettverksutvidelse og avlastning i samarbeid med helsestasjon, sosialtjenesten og barnevern. Ada består av fire ulike tiltak: Åpen barnehage, Bamsehiet, Home-Start familiekontakten, og Empo. Selv om alle i prinsippet er lavterskeltilbud, er de i ulik grad rettet inn mot sårbare grupper.

Åpen barnehage

Åpen barnehage er et gratis barnehagetilbud som finansieres gjennom offentlig støtte. Deltakerne betaler kr 20,- pr gang for kaffe og lignende. Tiltaket ble startet opp i 2001. Ingen har tildelte plasser, men tiltaket skal være et sosialt møtested for barn og voksne på dagtid. Barnehagen drives i tråd med Barnehageloven, og det er et krav at det skal være en ansatt

førskolelærer. Foreldrene velger selv hvor ofte og hvor lenge de vil benytte seg av tiltaket innenfor åpningstiden, men de er forpliktet til å være til stede sammen med barna sine.

SKBB har fire åpne barnehager. Tre er plassert i Løvsbakken-området og på indre Laksevåg. Bergen kommune har dette området som satsingsområde med tanke på fysisk og sosial opprusting. Disse områdene har de største utfordringene i Bergen når det gjelder opphopning av levekårsproblemer og nærmiljøproblemer. Den fjerde åpne barnehagen er lokalisert i Bergen sentrum.

Bamsehiet

I Årstad bydel ble det gjennomført en levekårsundersøkelse i 1997 som viste at mange var ensomme og isolerte. Undersøkelsen viste at enslige forsørgere hadde behov for avlastning ettermiddager, kvelder og i helger. Bamsehiet er et avlastningstilbud for familier med lite nettverk. Foreldrene er selv med på å drive tiltaket sammen med en ansatt. Den tiden en jobber kan tas ut som avlastning i form av barnepass. Fire timers innsats gir rett til fire timers avlastning. Bamsehiet er åpent på ettermiddager og kvelder og utfyller dermed de andre tiltakene i Ada. I helgene er det mulig for barna å overnatte.

Tiltaket ble startet i 2004 og er et prosjekt over tre år. Det er finansiert med Kirkens bymisjons egne midler, samt offentlig og privat støtte.

Home-Start familiekontakten

Levekårsundersøkelsen i Årstad bydel er også utgangspunktet for Home-start. Det ble igangsatt et samarbeid mellom bydelen og SKBB om å utvikle et familieprosjekt for å bedre situasjonen. Tiltaket startet i 2001.

Home-Start er et velprøvd internasjonalt familiestøttarbeid. SKBB arrangerer kurs for frivillige som vil være familiekontakter. De frivillige kommer hjem til familiene en gang i uken eller gjør andre ting sammen med dem. De frivillige i Home-Start skal ikke være hushjelper eller barnevakter, men hjelper til med det meste. Ideologien er basert på at det utvikles likeverdige relasjoner der foreldre hjelper andre foreldre.

I tillegg til de frivillige er det ansatte i 2 stillinger. Home-Start finansieres av Kirkens bymisjons egne midler.

EMPO

Primærmedisinsk verksted (PMV) i Oslo har i lengre tid arbeidet med å styrke egenutvikling og kompetanse hos innvandrerkvinner. EMPO står for Empowerment, det kan oversettes med styrking eller myndiggjøring, og dette er kjerneideologien i prosjektet. I 2005 startet SKBB et prosjekt som bygger på metodikken i PMV. Prosjektet er femårig og finansieres med midler fra Kirkens bymisjon. Målet er at innvandrerkvinner skal komme sammen med andre innvandrerkvinner. Møtet skal stimulere til en videre prosess som kan innbefatte forbedrete norskkunnskaper, stimulans til videre utdanning og kanskje arbeid.

Problemstillinger/utgangspunkt for evalueringen

Ada omfatter ulike tiltak, som delvis retter seg mot ulike brukergrupper og har ulik terskel for deltakelse for brukerne. Evalueringen fokuserer både på erfaringer med de enkelte tiltakene og hvordan en kombinasjon kan bidra til å gjøre livssituasjonen lettere for ulike brukergrupper. Med dette utgangspunktet blir det også viktig å fokusere på brukere som benytter seg av flere av tjenestene.

Hovedproblemstillingen for prosjektet er å studere i hvilken grad og på hvilken måte tiltakene i Ada har en forebyggende effekt. Vi har lagt særlig vekt på å studere synergieffekten av de ulike tiltakene.

Særlig relevante delproblemstillinger er:

Hvordan fungerer de ulike enkelttiltakene?

Hvordan er synergieffekten av ulike tiltak?

Hvem er brukere av flere tiltak i Ada?

Hvorfor er noen brukere av flere tiltak?

Hvilke effekter gir dette i et forebyggende perspektiv?

Hvilke erfaringer er gjort når det gjelder samarbeid mellom offentlig og privat sektor?

To typer undersøkelser ble gjennomført for å gi både bredde og dybde til undersøkelsen:

- En brukerundersøkelse, basert på spørreskjema til alle deltakerne i de ulike tiltakene.
- En intervjuundersøkelse blant brukerne og lederne av de ulike tiltakene.

Tradisjoner innen evalueringsforskning

Innenfor evalueringsforskningen har det, grovt sett, eksistert to hovedretninger som har tatt utgangspunkt i to ulike vitenskapelige forståelsesmåter. Fokus for den ene tradisjonen har vært på målsetningene for tiltaket, og om disse målsetningene har blitt realisert. I denne tilnærmingen har det vært sentralt å kunne isolere de eksplisitte effektene et tiltak har hatt. Idealet har vært å skape en situasjon som gjør det mulig å isolere tiltakets effekter, ved å kontrollere de betingelsene tiltaket eller forsøket er underlagt (Pressman og Wildavsky 1973, Rossi og Freeman, 1985).

I den andre tilnærmingen har prosessen vært fokus for interessen. Siktemålet har vært å forstå og fortolke hendelsesforløp. Forskningsidealet har i større grad sprunget ut av en fenomenologisk og hermeneutisk tradisjon (Scriven 1973, Patton 1978, 1980, 1982). Den følgende figuren illustrerer ulikhetene mellom de to paradigmene.

Fig. 1. Tradisjoner innen evalueringsforskning

| | Naturvitenskapelig ”eksperiment” | Fenomenologi ”deltaker” |
|-------------------------|--|--|
| Fokus for evalueringen: | Effekt | Prosess |
| Mål: | Måle resultater, effektivitet | Fokus på å forstå og endre |
| Spørsmål: | Hva er resultatene? | Hvordan opplever deltakerne prosjektet |
| Metode: | Spørreskjema Cost-benefit Planlagt variasjon | Observasjon Intervju Case beskrivelser |

Selv om det i praktisk orientert evalueringsforskning ikke vil være så skarpe skillelinjer mellom de to tradisjonene, anser HEMIL-senteret en prosessevaluering som den mest hensiktsmessige framgangsmåten i dette prosjektet. Begrunnelsen for dette er først og fremst at det er et prosjekt der erfaringer skal prøves ut. Målsetningene er ikke klart fastlagt på forhånd, og det viktigste er å lære av prosjektet i forhold til å vurdere hvilke framtidig organisering som kan være best egnet. Dette innebærer at fokus har vært på de erfaringer som

gjøres av de ulike deltakerne i prosjektet. Dette kan også gi en pekepinn om hvilke resultater som kan forventes av prosjektet.

Grovt sett kan en si at i prosessevaluering har kvalitativ metode vært den mest brukte datainnsamlingsstrategien, mens i effektevaluering har kvantitativ metode vært mest brukt. Det er imidlertid en styrke å bruke flere metoder. Hver for seg har ulike evalueringsmetoder ulike styrker og svakheter. En kombinasjon av metoder kan være å foretrekke i mange tilfeller. Ved å bruke spørreskjema kan en nå fram til mange og skaffe til veie data som gjelder hele den gruppen en vil undersøke. Imidlertid er det vanskelig å skaffe til veie mer variert og dyptpløyende kunnskap om folks erfaringer ved å bruke denne metoden. Intervjuer vil være mer egnet til å få fram denne typen kunnskap. De to metodene er egnet til å svare på ulike forskningsspørsmål:

Fig. 2. Kombinasjon av evalueringsperspektiver

| | Forskningsspørsmål | Metodisk tilnærming |
|-------------------|------------------------|---------------------|
| Effektperspektiv | Er målet nådd | Spørreskjema |
| Prosessperspektiv | Deltakernes opplevelse | Intervju |

I denne undersøkelsen har vi brukt begge tilnærminger. Vi har distribuert spørreskjema til et flertall av brukerne. I tillegg har vi intervjuet brukere av alle tiltakene i Ada.

Empowerment-tenkning som prinsipp i nærmiljøarbeid

Empowerment kan oversettes med bemyndigelse, myndiggjøring eller styrking. Ingunn Stang bruker begrepet bemyndigelse, og i følge henne innebærer dette (Stang, 2001:12):

”Bemyndigelse betyr maktoverføring og handler kort sagt om å gi en person myndighet til selv å bestemme over faktorer som vedkommende opplever som viktige i sitt liv. Dette kan gjøres ved å styrke den enkeltes posisjon i ulike relasjoner og kontekster.”

Hun sammenfatter videre bemyndigelse i tre hovedelementer:

1. Stimulere bruk av den hjelpetregendes ressurser og muligheter
2. Fremme den hjelpetregendes krefter og energi

3. Redusere forekomsten av faktorer som skaper stress hos den hjelpetrequende.

Sentralt i empowerment ideologien er at mennesker som har et behov for hjelp eller støtte lærer seg å ta i bruk sine ressurser og muligheter for å bedre sin livssituasjon i samhandling med andre.

Målsetningene med Ada er nettopp å styrke brukernes ressurser og møte dem med respekt på likeverdige vilkår. I evalueringen vil vi derfor også legge vekt på å studere hvordan brukerne opplever tiltakene i forhold til å utvikle egne ressurser. Dette vil være en sentralt tema når en skal vurdere hvilke synergieffekter Ada har.

Metode

Prosedyre

Den foreliggende rapporten er basert på en survey-undersøkelse og kvalitative intervju av et utvalg deltakere på hvert tiltak. Lederne for de ulike tiltakene som hører inn under Ada bisto i tilretteleggingen av både survey-undersøkelsen og intervjuene.

Survey-undersøkelsen ble gjennomført ved at et utkast til et spørreskjema ble utarbeidet ved HEMIL-senteret. Dette ble så gjenstand for interne vurderinger og endringer, og videre sendt til lederne av Ada for deres tilbakemeldinger og forslag til endringer. Etter at nødvendige endringer var gjort omfattet spørreskjemaet kartlegging av diverse demografiske forhold, livssituasjon spesielt i forhold til familie og barn, spørsmål om deltakernes kjennskap til de ulike tiltak som faller inn under Ada, bruk av disse tiltakene og i hvilken grad de var fornøyd med tiltakene. Spørreskjemaet inneholdt også åpne spørsmål der respondentene kunne uttrykke seg kvalitativt om disse forholdene. På første side i spørreskjemaet finnes informasjon om undersøkelsen, og potensielle respondenter gjøres oppmerksom på at deltakelse er frivillig og at skjemaet besvares anonymt. Spørreskjemaet er vedlagt i appendiks.

Den praktiske utdelingen og innhenting av spørreskjema ble for Åpen barnehage, Bamsehiet og EMPO gjort ved at hvert tiltak mottok et tilstrekkelig antall spørreskjema og en ”postkasse” som var utformet slik at spørreskjemaene kunne legges inn, men ikke hentes ut, uten at en forsegling ble brutt. For tiltaket Home-start ble spørreskjemaene delt ut sammen med en ferdig adressert og frankert konvolutt av de frivillige som besøker familiene. Det ble oppfordret til at de frivillige tok ansvar for å få postlagt de forseglede konvoluttene. Alle deltakerne ble informert om at de som driver Ada ikke ville ha tilgang til deres besvarelser. Utdelingen av spørreskjema foregikk i april måned 2006.

De kvalitative intervjuene var delvis strukturerte, og en intervjuguide var utviklet på forhånd. Åpne spørsmål som gikk i dybden på informasjon vi ikke forventet å fange opp ved hjelp av spørreskjema ble her stilt. Brukerne av Åpen barnehage, Bamsehiet og EMPO ble på forhånd varslet om at en representant for HEMIL-senteret ville besøke tiltaket på en gitt dato med

forespørsel til de tilstedeværende om å være med på et frivillig intervju. Ved oppmøte ble så fire tilfeldige brukere fra hvert tiltak rekruttert til å delta på intervjuet. Intervjuene foregikk på et eget avlukket rom. Når det gjelder Home-start, ble 4 familier rekruttert ved at lederne for tiltaket henvendte seg pr telefon til et tilfeldig utvalg av brukerne. Etter at disse bekreftet at de var villig til å la seg intervjuet, tok en representant for HEMIL-senteret kontakt pr telefon og avtalte tid og plass for intervjuet. I alle unntatt ett tilfelle foregikk intervjuet hjemme hos informanten.

Utvalg

I alt 113 utdelte skjema ble returnert ferdig utfylt. Blant disse var det 10 besvarelser fra menn, mens de øvrige var fra kvinner. Antall besvarte skjema fra hvert enkelt tiltak er som følgende:

| | |
|-----------------|--------|
| Åpen barnehage: | 75 stk |
| Bamschiet: | 15 stk |
| Home-start: | 18 stk |
| EMPO: | 25 stk |

At antallet deltakere på de ulike tiltakene sammenlagt utgjør mer enn de 113 mottatte skjema kommer som følge av informanter som deltar på mer enn ett tiltak.

I all type forskning der man mottar informasjon fra et begrenset utvalg av de man ønsker informasjon fra, må man alltid vurdere i hvilken grad dette utvalgets svar er gyldig for gruppen som helhet. Dette kalles i fagtermer for reliabilitet og validitet, og betegner i hvilken grad vi kan stole på at de funn som er gjort baserer seg på solid og representativ informasjon. Et viktig kriterium i så måte er at et tilstrekkelig antall personer fra den gruppen man ønsker informasjon fra, må ha besvart spørsmålene. Det må også sikres at de som har gitt informasjon er trukket tilfeldig ut, slik at det ikke er systematiske feile tendenser i svarene, for eksempel ved at kun de som er positivt innstilt til et eventuelt tiltak er valgt ut til å besvare spørsmål.

Med hensyn til det sistnevnte kriteriet er det i utvalget av informanter lagt vekt på at de i så stor grad som mulig ble tilfeldig trukket ut. Dette gjelder både den kvantitative og kvalitative undersøkelsen. Man kommer selvsagt ikke utenom at bevarelse av spørreskjemaet og deltakelse på intervjuet var frivillig, og at det dermed er mulighet for at de som ikke ønsket å

være med på dette har andre holdninger og meninger til Ada enn de som valgte å være med. Inntrykket er imidlertid at de aller fleste var positivt innstilt til å delta, og det er ikke notert at noen av de som ble forespurt om å delta i intervjuundersøkelsen vegret seg.

Når det gjelder antallet brukere som har besvart spørreskjema, så er det vanskelig å si noe bastant om svarprosenten. Dette skyldes at det bortsett fra i EMPO ikke finnes register over antall deltakere på de ulike tiltak. Samtidig ligger det i tiltakenes natur at brukerne kan komme og gå som de vil, og antallet brukere varierer også fra måned til måned på grunn av rekruttering av nye deltakere og deltakere som velger å avslutte sin bruk av et gitt tiltak. For Home-start vet vi imidlertid at det så langt i 2006 har vært 41 familier tilknyttet. At 18 av disse besvarte spørreskjema gir en svarprosent på 44 %. I denne typen undersøkelser regner vi dette som tilstrekkelig for å kunne si at det er rimelig at svarene fra utvalget også reflekterer de øvrige brukerne av tiltaket. Når det gjelder de øvrige tiltakene er det til tross for de forutgående beskrevne forbeholdene, utfra en skjønnsmessig vurdering av antallet brukere på hvert tiltak, rimelig å si at svarprosenten i denne undersøkelsen er tilfredsstillende.

Spørsmål om inntekt er stilt til den enkelte informant, som har gitt opplysninger om egen inntekt og ikke familiens inntekt. Dette kan gi et skjevt bilde, særlig av familieinntekten til dem som er gift eller samboende. Dette er det viktig å ha i mente i tolkningen av resultatene.

Statistisk analyse

SPSS versjon 13.0 er brukt i databehandlingen. Utfra undersøkelsens formål, og det begrensede antall informanter, ble kun enkle frekvensanalyser benyttet.

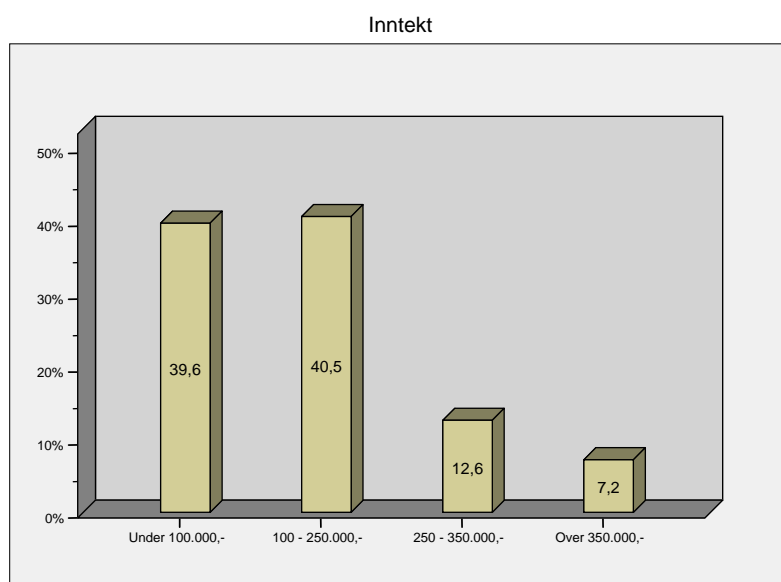
Resultater

Samlet utvalg

Spørreskjemaet ble besvart av 113 brukere, derav 10 menn og de øvrige kvinner.

Aldersspennet er fra 20 til 47 år. 72 % av utvalget er gift/samboende, mens de resterende er enslige. 65 % oppgir at de er født i Norge, mens 35 % er innvandrere. Hvis man ser bort i fra EMPO som er et tilbud kun for kvinner med innvandringsbakgrunn endrer dette seg slik at 83 % oppgir at de er født i Norge, mens 16,7 % er innvandrere. Inntekten til respondentene er fordelt på følgende måte:

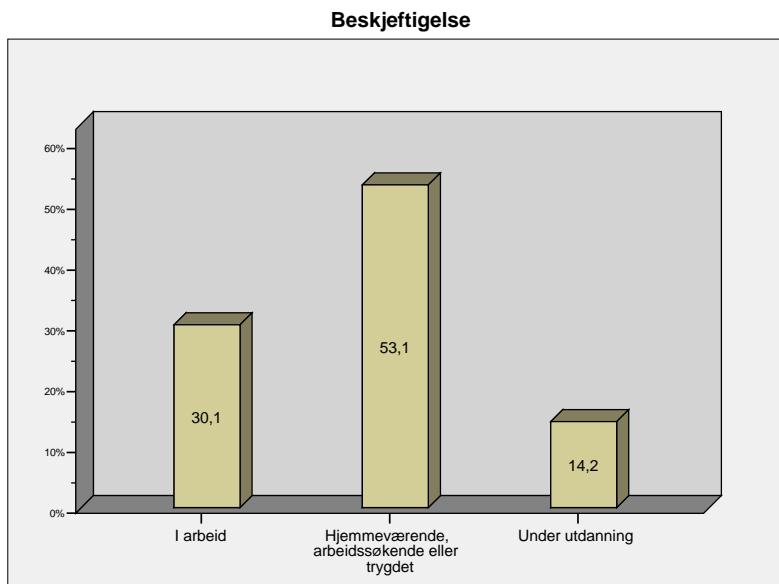
Fig. 3. Inntekt samlet utvalg.



Når det gjelder utdanning rapporterer 21 % at de har fullført Grunnskolen, 40 % at de har Videregående skole, og 39 % har Universitets- eller Høgskoleutdanning.

Når det gjelder daglig beskjeftigelse er 31 % i arbeid, 14,5 % under utdanning, og de resterende hjemmeværende, arbeidssøkende eller trygdet. Fordelingen vises i figur 4:

Fig. 4. Beskjeftigelse samlet utvalg.



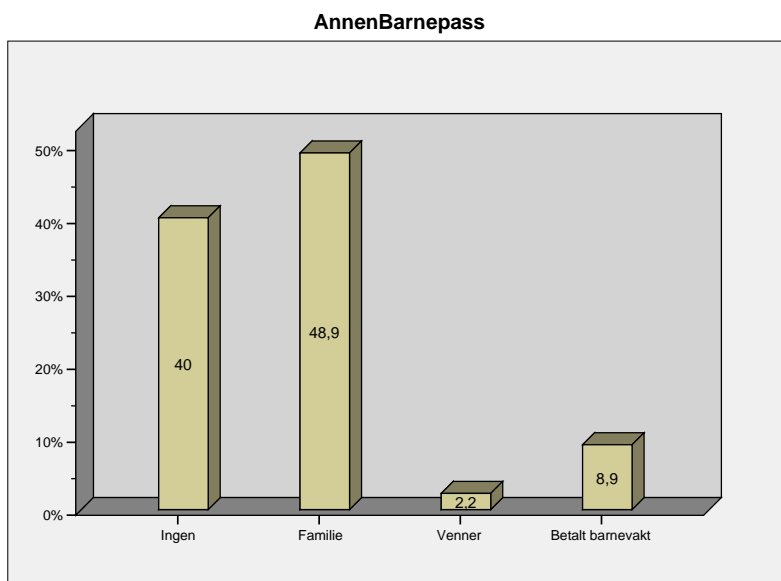
Det viser seg at langt de fleste brukerne i Ada er gift eller samboende, mens til sammen 28,3 % er alene. Om man ser bort i fra deltakere i Ada som ikke har barn endrer ikke tallene seg nevneverdig.

Ved en analyse av livssituasjon kun for de av brukerne som har barn, viser det seg at kun 3,1 % oppgir å ha delt omsorg med barnefaren, mens 23,7 % er alene og 73,2 % bor sammen med sin partner.

Knapt halvparten av informantene har ett barn, og bortsett fra 7 deltakere på Empo som ikke har barn, har de øvrige to eller flere barn. En fjerdedel av de som har besvart spørsmålet om de har barnehageplass til barnet sitt, bekrefter dette. De øvrige $\frac{3}{4}$ har ikke barnehageplass, men så godt som alle av dem har søkt om å få plass. 10 respondenter oppgir at de har dagmamma til barnet/barna sine.

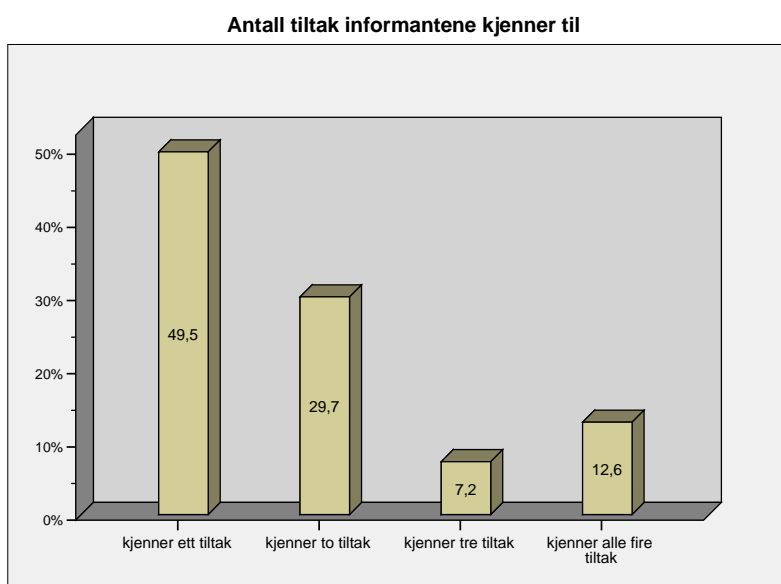
På spørsmål om de benytter seg av andre ressurser for avlastning i omsorgen for barna sine, fordeler svarene seg for de det gjelder som i figur 5:

Fig. 5. Avlastning samlet utvalg.



Når det gjelder kjennskap til andre tiltak som faller inn under Ada i tillegg til det brukeren selv deltar på, viser figur 6 at denne kjennskapen er varierende.

Fig. 6. Kjennskap til øvrige tiltak.



Halvparten av brukerne kjenner altså kun til det tiltaket de selv deltar på, mens den andre halvparten kjenner til minst ett av de andre tiltakene. 12,6 % av brukerne kjenner til alle tiltakene i Ada.

Disse tallene må ses i lys av at 59 av i alt 113 stykker som besvarte spørreskjemaet, deltar kun på Åpen barnehage, og videre analyser viser at 58 % av disse bare kjenner til Åpen barnehage. For de som bruker andre eller flere tilbud, er kjennskapen til de øvrige tilbud større.

Brukerne ble også spurt om hvor de hadde fått informasjonen om Ada fra. Her oppga de følgende:

| | |
|--------------------------------------|--------|
| Informasjon fra helsestasjonen: | 41,1 % |
| Informasjon fra andre brukere i Ada: | 23,2 % |
| Informasjon fra ansatte i Ada: | 21,4 % |
| Informasjon fra bekjente: | 18,8 % |
| Informasjon fra media: | 7,1 % |

At disse tallene til sammen utgjør mer enn 100 % kommer som en følge av at flere bruker har hørt om tiltakene fra mer enn en kilde. Tallene viser at informasjon fra helsestasjonen klart står for den største rekrutteringen til Ada.

Brukerne ble også spurt i hvilken grad de tror at tilbudet/tilbudene de deltar på i Ada har hatt positiv innvirkning for henholdsvis deres egen og barnas trivsel og helse. Denne effekten bekreftes i stor grad, og brukernes prosentvise svarfordelinger er vist i de to påfølgende figurene.

Fig. 7. Positiv innvirkning egen trivsel/helse.

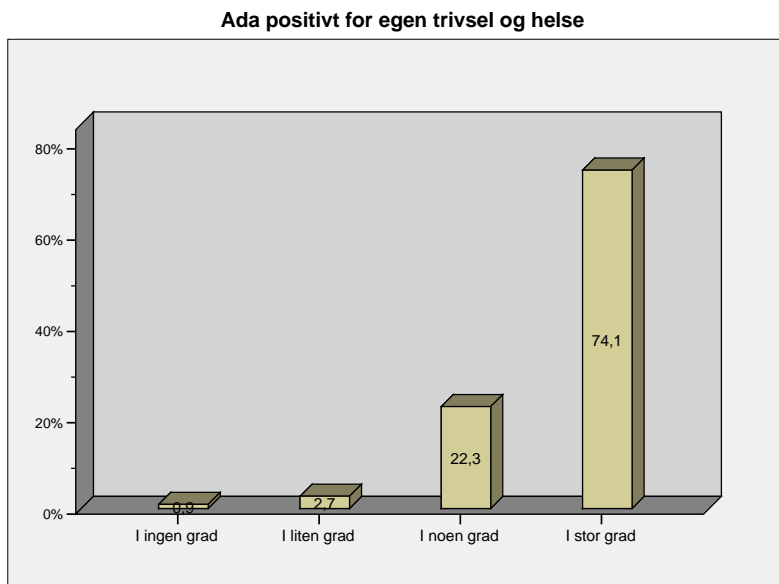
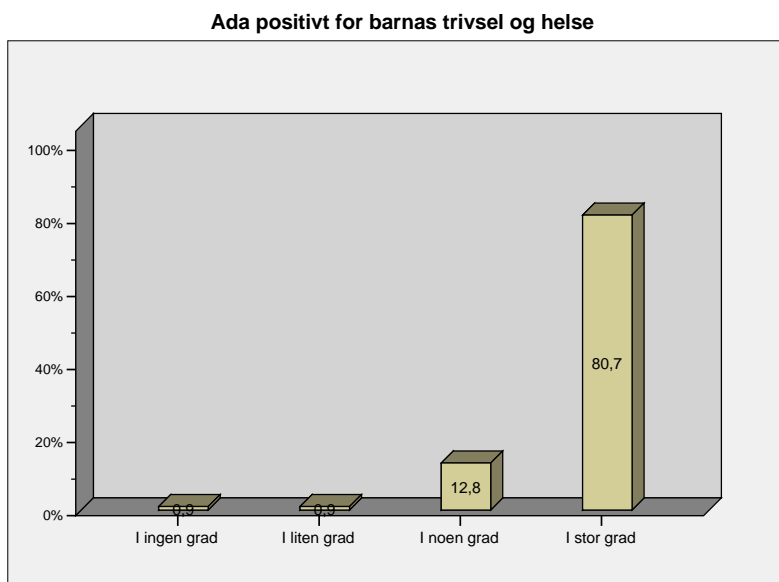


Fig. 8. Positiv innvirkning barnas trivsel/helse.



Brukere av flere tiltak

Videre analyser av hvordan de spurte faktisk bruker tiltakene viser at 85 % kun bruker ett av tiltakene. Blant disse 85 % bruker 8 % flere av de åpne barnehagene. 15 % (17 stykker av totalt 113) bruker to eller flere tiltak i Ada i kombinasjon. I de fleste tilfellene er det her snakk

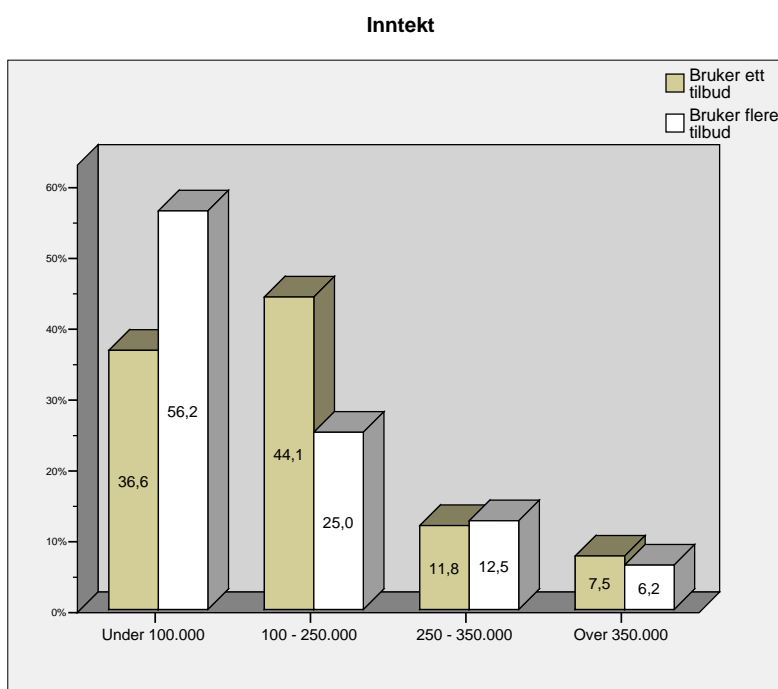
om en kombinasjon av Åpen barnehage og Bamsehiet, og i en del tilfeller Home-start og Åpen barnehage og/eller Bamsehiet. For de av deltakerne på EMPO som har svart på spørreskjemaet deltar en informant også på Bamsehiet, mens en i tillegg til Bamsehiet også deltar på Åpen barnehage.

Et tema som søkes belyst i denne undersøkelsen er hva som kjennetegner brukere av flere tiltak; hvem er de og hvorfor bruker de flere tiltak? Separate analyser av de som bruker minst to av tiltakene er utført for å undersøke eventuelle forskjeller mellom disse og de som kun benytter ett tiltak.

Med hensyn til kjønn, alder, sivilstatus, og etnisk bakgrunn, ble det ikke funnet nevneverdige forskjeller. Men ved analyser av forskjeller mellom deltakere med lavere og høyere utdanning viser det seg imidlertid at gruppen som har fullført Universitets- eller Høyskoleutdanning skiller seg noe ut i bruken av Ada. Denne gruppen utgjør 41 stykker og 85 % av disse deltar kun på Åpen barnehage.

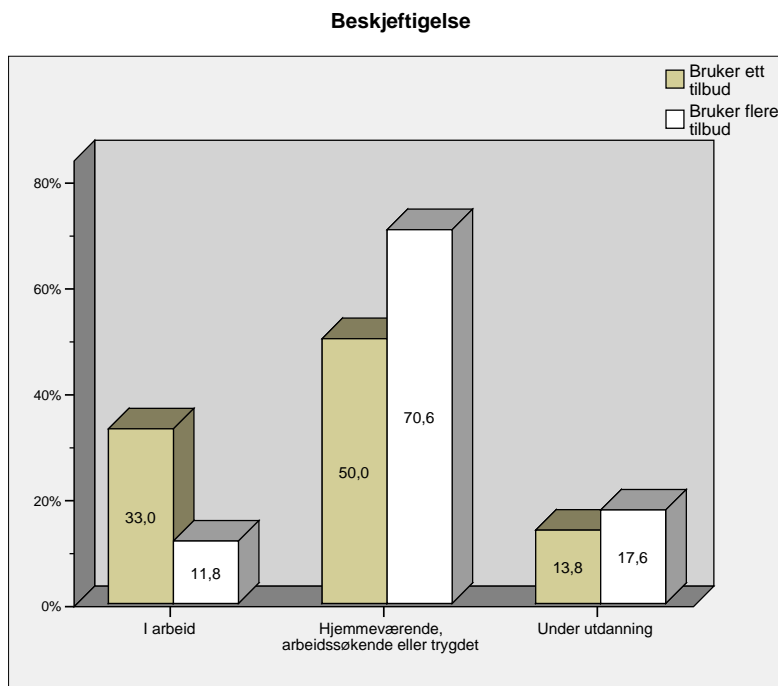
Når det gjelder inntekt viser figur 9 at flere av de som er brukere av flere tiltak i Ada har lavere inntekt enn de som kun benytter ett tiltak.

Fig. 9. Inntekt – sammenligning av brukere av ett versus flere tiltak.



Figur 10 viser at også når det gjelder beskjeftigelse er det forskjeller å spore:

Fig. 10. Beskjeftigelse – sammenligning av brukere av ett versus flere tiltak.

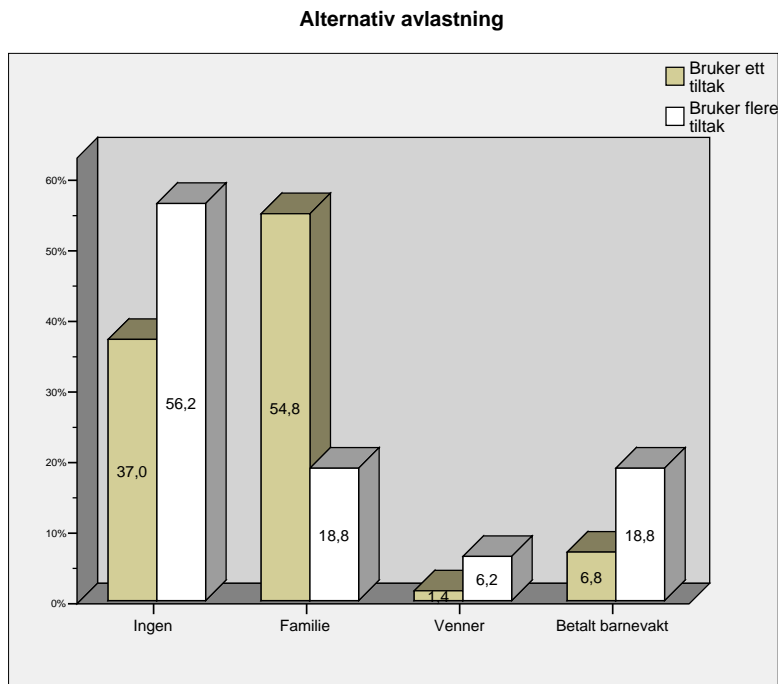


En mindre andel av de som bruker flere tiltak er i arbeid, og en større andel hjemmeværende, arbeidssøkende eller trygdet.

Ved undersøkelse av eventuelle forskjeller mellom de to gruppene med hensyn til hvor mange barn de har, og om de har barnehageplass eller ikke, ble det ikke funnet slike forskjeller.

Derimot viser det seg at de som bruker flere av tiltakene har langt mindre støtte i sitt sosiale nettverk når de blir spurt om det er noen andre som avlaster dem med barnepass utenom Ada. Forskjellene mellom de som deltar på flere tiltak og de som kun deltar på ett, er vist i figur 11 på neste side.

Fig. 11. Alternativ avlastning – sammenligning av brukere av ett versus flere tiltak.



Det er spesielt tydelig at de som benytter seg av flere av tilbudene i Ada ikke har familie i nærheten som bistår med barnepass, og dermed i større grad ikke har noen alternativer, eller benytter betalt barnevakt.

Ikke overraskende er det også slik at de som benytter seg av flere tiltak har større kjennskap til de ulike tiltakene som eksisterer sammenlignet med de som kun benytter ett tiltak. Noen mindre forskjeller i hvor de har fått denne informasjonen fra finnes også. De som deltar på flere tiltak oppgir oftere at de har fått informasjon fra helsestasjonen. Dette kan tyde på at personalet ved helsestasjonen har prosedyrer som fanger opp de som i størst grad har behov for ulike typer og mengder av støtte og avlastning.

Åpen barnehage

Åpen Barnehage retter seg mot foreldre som er hjemme med små barn og er et møtested for foreldre og barn fra 0 til 6 år på formiddagstid. Fire Åpne Barnehager eksisterer, mens tre var med i undersøkelsen; en på Laksevåg, en i Fabrikkgaten, og en på Løvsbakken. I disse lokalene kan barn og voksne leke og spise lunsj sammen, og representerer dermed et møtested for både voksne og barn. De åpne barnehagene har en pedagogisk leder og frivillige medarbeidere, men krever at foreldrene deltar i aktivitetene og har ansvar for egne barn. Familiene kan komme og gå når det måtte passe dem innenfor åpningstidene.

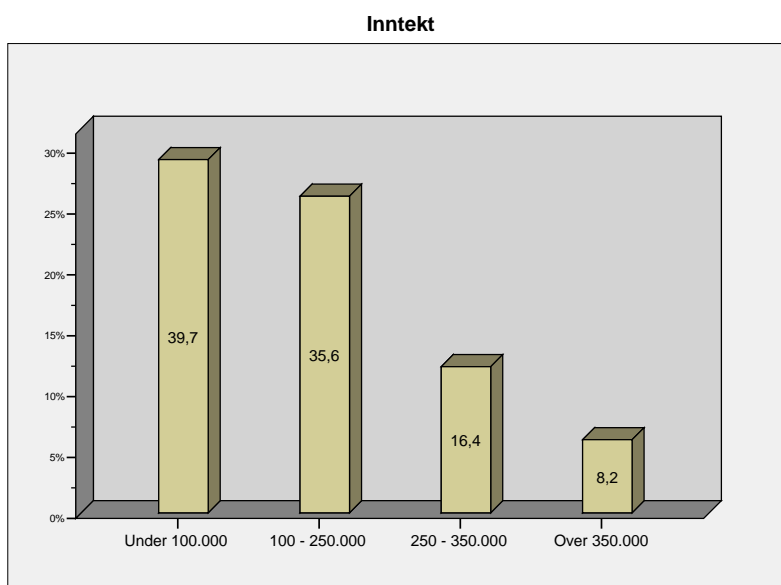
Kvantitative analyser

Spørreskjemaene ble besvart av 75 brukere, derav 8 menn, de øvrige er kvinner.

Aldersspennet er fra 21 til 47 år. 58 stykker er gift/samboende, mens 11 er enslige. 8 av 69 er innvandrere til Norge.

Inntekten til respondentene er prosentvis fordelt på følgende måte:

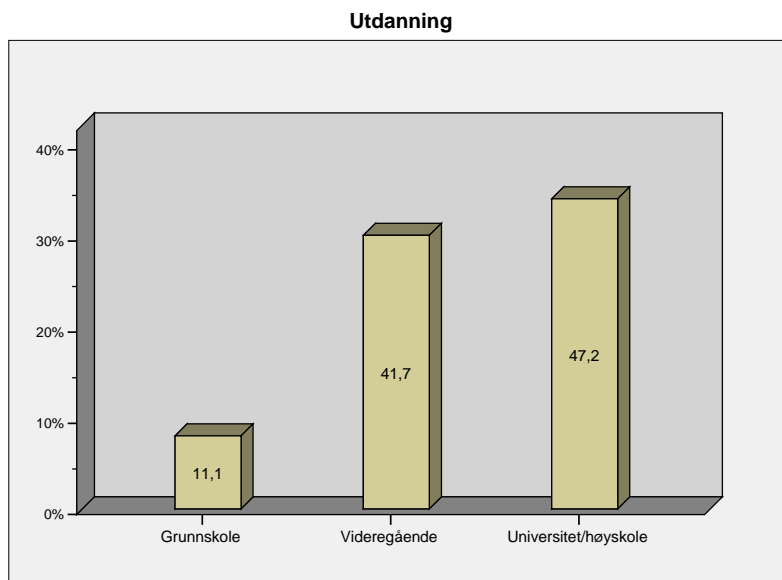
Fig. 12. Inntekt.



Som figuren viser, befinner flertallet seg i de lavere inntektsgruppene.

Når det gjelder grad av utdanning som er fullført svarer respondentene som vist i figur 13.

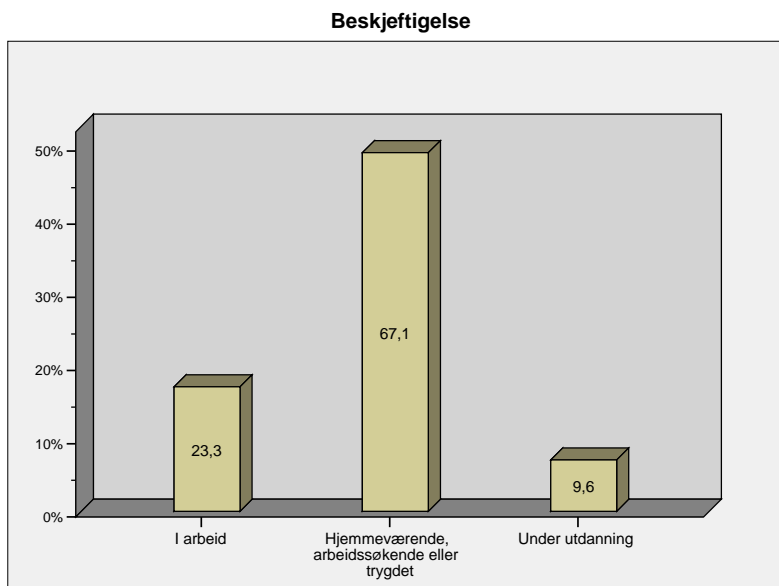
Fig. 13. Utdanning.



Figuren viser at 32 stykker som utgjør 47,2 % av utvalget har Universitets- eller Høgskoleutdanning, og denne gruppen utgjør dermed nesten halvparten av utvalget.

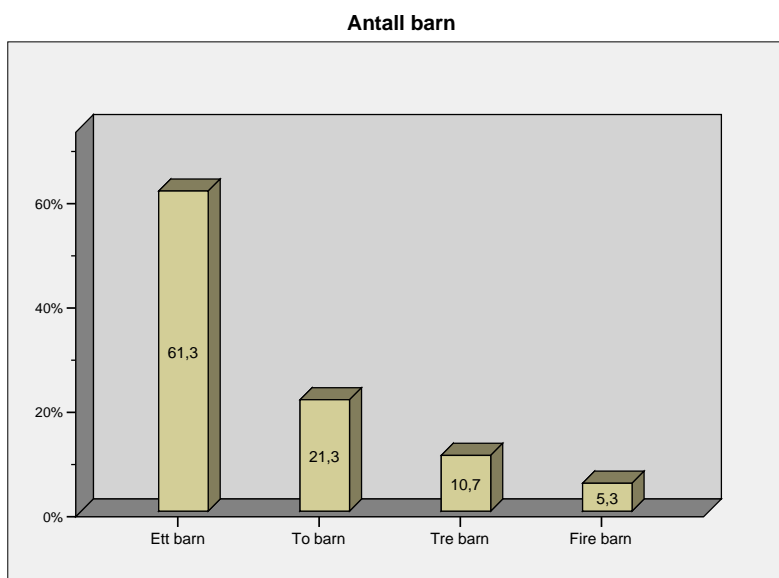
Når det gjelder daglig beskjeftigelse viser figur 14 at 31 av de spurte, som utgjør 67,1 % av utvalget, er hjemmeværende.

Fig. 14. Beskjeftigelse.



Videre viser påfølgende diagram at 61,3 % av deltakerne i Åpen barnehage har ett barn, mens de øvrige har flere.

Fig. 15. Antall barn.



Fordelingen antas å reflektere at det er en høy andel førstegangsforeldre i utvalget.

51 respondenter oppgir at de ikke har barnehageplass. Dette utgjør 88 % av utvalget. Av disse har 45 søkt, men ikke fått plass enda. 40 benytter annen alternativ barnepass som dagmamma, familie, eller venner, mens 24 sier de ikke har noe alternativ barnepass. Blant de 11 enslige mødrene rapporterer 5 av dem at barnefaren i varierende grad har omsorg for barna.

Foruten noen få som sier seg litt fornøyd, er de aller fleste svært fornøyd med tilbudet på alle de tre Åpne barnehagene. 59 bruker kun en av barnehagene, mens 11 bruker flere åpne barnehager (av praktiske årsaker som åpningstider og lignende). 32 kjenner til Bamsehiet og 11 deltar. 21 respondenter kjenner til Home-start, og 8 bruker tiltaket. 14 har hørt om EMPO og 3 av disse deltar også på tiltaket.

Av de 39 brukerne som kjenner til minst ett tiltak utenom åpen barnehage, har 13 fått informasjonen fra ansatte, 23 fra helsestasjonen, 10 fra andre brukere, 7 fra bekjente, og 4 fra media.

Kvalitative analyser

Fire tilfeldige brukere av Åpen Barnehage, 3 kvinner og en mann, som var tilstede 16.juni 2006, ble forespurt om å delta på intervjuet, og alle stilte seg positiv til dette.

Alle brukerne har små barn i alderen fra 3 mnd til 3 ½ år. 3 av brukerne er gifte/har samboer, mens en er enslig. To brukere er hjemmeværende. En med sin sønn på 3 år samtidig som hun er dagmamma til en jente på 2 år. Den andre er utenlandsk og midlertidig i Norge på grunn av partnerens arbeid. Under oppholdet her er hun hjemme med to barn. De øvrige brukerne er i arbeid, men har fleksible arbeidstider som gjør at de i samarbeid med sin partner og andre i familien har barnet sitt jevnlig på Åpen Barnehage. Ingen av brukerne har barnehageplass til barna sine på nåværende tidspunkt, mens to har fått plass fra høsten av.

De intervjuede fikk vite om tiltaket på ulike vis. En fant en lapp om det på helsestasjonen, en fant det på internett, en så en annonse i avisen, mens en hørte om Åpen Barnehage fra en bekjent. De har brukt Åpen Barnehage fra ½ til 1 år, og alle bruker tiltaket flere ganger i uken.

På spørsmål om hvorfor de bruker Åpen Barnehage uttrykker de fleste at behov for sosialisering og erstatning for manglende vanlig barnehage er grunnen til at de går her:

”Det er vanskelig å imøtekomme barnets sosiale behov hvis man er alene hjemme med det. I dag er samfunnet lagt opp slik at barn skal gå i barnehage. Dette gjør at det ikke er andre barn på lekeplassene på dagtid. Derfor er Åpen Barnehage et flott tilbud.”

En annen gir uttrykk for at hun føler at barn har best av å være hjemme med foreldrene frem til ca treårsalderen, og synes derfor at Åpen Barnehage et godt tilbud for foreldre som tenker likt med henne:

”Det er et flott tilbud for hjemmевærende som ønsker å være det. Åpen Barnehage fyller et behov for de som av idealistiske eller andre grunner er hjemmевærende.”

En annen av brukerne vektlegger at Åpen Barnehage har en viktig funksjon som forberedelse til å begynne i barnehage:

”Pedagogisk pluss at barnet får trening i å forholde seg til andre barn. Trygg sosial trening med en voksen i ryggen. Trygg forberedelse til barnehagen.”

Alle brukerne er svært fornøyd med tiltaket:

”Det er godt med ’stueforandring’ og større plass og flere lekemuligheter. Aktiviteter er gøyere når det er flere barn.”

”Personalet er empatiske og flinke - ga meg veldig fin støtte når jeg var ny i lande.”

”Det er sosialt både for meg og barnet mitt. Vi har fått nye kontakter, nettverk. Det er en fin møteplass med god stemning. Jeg anbefaler Åpen Barnehage til alle som er alene hjemme med barn.”

En av brukerne trekker også frem at hun synes tiltaket har bidratt positivt for hennes sønns utvikling:

”Gutten har utviklet seg veldig. Før var han forsiktig og sjenert, nå er han aktivt med på samlingsstunden.”

Ingen har særlige kritiske bemerkninger til tiltaket, men noen har forslag til forbedringer. En savner uteareal for barna i Åpen barnehage på Laksevåg.

En annen skulle ønske Åpen Barnehage kunne fange opp flere innvandrerbarn. Hun kjenner til noen innvandrerfamilier, og de lever nokså ”tradisjonelt”. Med dette mener hun at faren jobber og moren er hjemme med barna. I mange tilfeller tror hun grunnen til at de ikke benytter vanlig barnehage er fordi de ikke har råd, og/eller ikke har tradisjon i sin kultur for å ha unger i barnehage:

”Jeg har tatt kontakt med en mor i nabolaget som har innvandrerbakgrunn, men opplever at hun ikke forstår helt når jeg prøver å forklare hva Åpen Barnehage er. Det blir svært vanskelig for barna deres å bli integrert i det norske samfunnet når alle norske barn går i barnehage og de ikke gjør det.”

Hun foreslår at helsestasjonen burde jobbet mye tettere sammen med Kirkens bymisjon for å fange opp innvandrerfamilier med barn og informere de om hva dette tilbudet egentlig innebærer.

På spørsmål om de kjenner til andre av Kirkens bymisjon sine nærmiljøtiltak, kjenner en til alle tiltak, to til bamsehiet, mens en ikke har hørt om andre tiltak. Ingen av brukerne har deltatt på andre tiltak, og sier de ikke opplever at de har behov som ikke blir dekt av Åpen Barnehage.

Bamsehiet

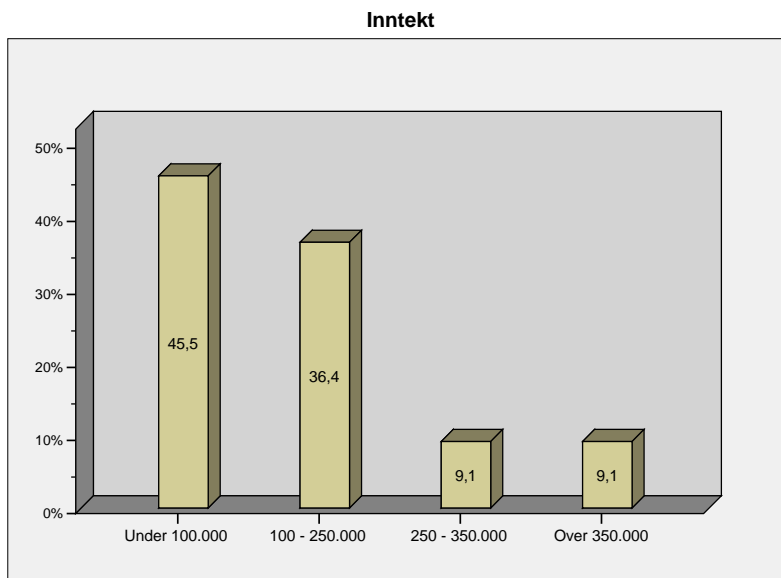
Bamsehiet er et møtested for foreldre og barn. I motsetning til de Åpne barnehagene har Bamsehiet åpent på ettermiddag og kveld, samt enkelte helger. I helgene er det også mulig å overnatte. Bamsehiet retter seg mot foreldre som har behov for et sted å gå til på kveldstid. En pedagogisk leder driver stedet sammen med frivillige medarbeidere og de foreldrene som kommer. I tillegg har Bamsehiet også et tilbud om avlastning. Dette kan avtales med pedagogisk leder.

Kvantitative analyser

11 brukere av Bamsehiet besvarte spørreskjemaet. En av dem er mannlig, og alderen varierer fra 24 til 38 år. Halvparten er gift/samboende, og halvparten enslige. Alle unntatt to er født i Norge.

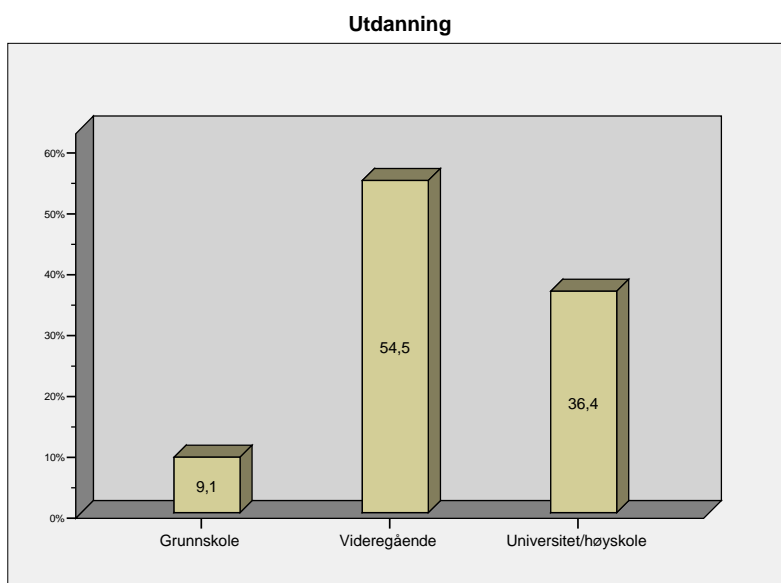
Inntekten til brukerne varierer som illustrert i figur 16.

Fig. 16. Inntekt.



Som vi ser er de fleste i lavinnteksgruppen. Et par deltakere skiller seg ut med høyere inntekter enn dette. Når det gjelder grad av utdanning viser figuren under prosentvis fordeling.

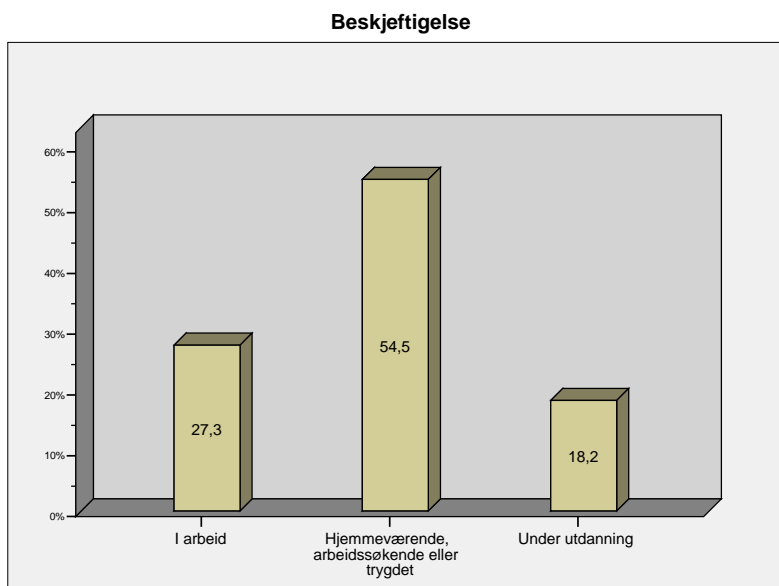
Fig. 17. Utdanning.



De fleste har videregående skole, mens det også er en ganske stor gruppe som har universitets- og høgskoleutdanning.

Når det gjelder beskjeftigelse er 4 av de spurte er hjemmeværende, 3 er i arbeid, 2 er arbeidssøkende, og 2 under utdanning. Prosentvis fordeling er vist i figur 18.

Fig. 18. Beskjeftigelse.



Personene i utvalget har fra ett til tre barn, og 4 deltakere har barnehageplass. Av de resterende 7 oppgir 5 å ha søkt, men enda ikke fått plass. Samtidig oppgir de fleste av disse at de har dagmamma. Halvparten har ingen annen alternativ barnepass på kveldstid, mens den andre halvparten benytter venner eller familie eller betalt barnevakt. Blant dem som er alene med barnet oppgir ingen at barnefarene har omsorg for barnet noe av tiden.

Alle unntatt en kjenner til Åpen barnehage, halvparten kjenner til EMPO, og 8 av 11 kjenner til Home-start. De er med andre ord godt orientert om de øvrige tiltakene som faller inn under Ada.

Alle er svært fornøyd med Bamsehiet. 3 stykker bruker kun Bamsehiet, 8 av 11 bruker også Åpen barnehage, og to brukere deltar på et tredje tiltak, henholdsvis Home-start og EMPO.

Av de som kjenner til minst ett tiltak utenom Bamsehiet har 7 fått informasjonen fra ansatte, 6 fra helsestasjon, og et par stykker har hørt om tiltakene fra andre brukere, bekjente eller media.

Kvalitative analyser

Fire tilfeldige brukere av Bamsehiet som var til stede 14. juni 2006, ble forespurt om de kunne tenke seg å delta på intervjuet, og alle stilte seg positive til dette.

Alle brukerne er for tiden enslige og har minst ett barn i alderen 1 til 5 år med seg på Bamsehiet. Flere av barna har også eldre søsken. To av brukerne har barnehageplass til barna, mens to ikke har det. Alle har enten familie eller venner i Bergen, men bruker ingen av dem i særlig grad til barnepass. To av barna har en del samvær med faren. Ingen av de fire brukerne av tiltaket er for tiden i fullt arbeid. En tar utdanning to dager i uken, en tar Amo-kurs, en har praksisplass, mens den siste er uføretrygdet men ønsker å komme tilbake i arbeid hvis det lar seg gjøre. En flyttet til Bergen i januar 2006, mens de øvrige er i fra Bergen eller omegn.

Brukerne fikk vite om tiltaket på ulike vis. En ble orientert av barnevernet i forbindelse med at de avsto hennes søknad om avlastningshjem. En annen fikk vite om det fra Helsesøster, en via Åpen barnehage, mens den siste fant en brosjyre om tiltaket på Magdalena kafé, som er kirkens bymisjons kafé.

Brukerne har benyttet Bamsehiet fra 3 mnd til 1 år. Det varierer hvor ofte de benytter tiltaket. To av dem er her på begge hverdagene tiltaket er åpent, mens de to andre også bruker muligheten for overnatting 1-2 ganger i måneden.

De har ulike grunner for at de oppsøkte tiltaket. De fleste sier at de hovedsakelig går her fordi det gir fellesskap og samhold, det er kjekt, det er trivelig stemning, gir god avlastning, og er sosialt for både foreldre og barn. Flere sier at stedet representerer avlastning og sosialt nettverk for voksne og barn:

”Jeg går her fordi det er godt å ha god tid sammen, og jenten elsker å være her. Jeg føler ikke noe spesielt behov for å gå her, bare fordi det er kjekt.”

To av brukerne formidler i større grad at utgangspunktet for kontakten var at de opplevde vanskeligheter. En av dem forklarer at hun var deprimert fordi far til barnet ikke stilte opp og hun følte seg ensom:

”Det var godt for meg å treffe andre med lignende opplevelser, og barnet mitt trengte sosial kontakt med andre barn og voksne.”

En annen forteller at hun slet med et vanskelig samlivsbrudd, og viser også til at man her kan treffe andre voksne som evner å forstå hvordan det er å ha slike vanskeligheter i livet:

”Jeg følte jeg fikk hjelp og støtte fordi det er lettere å snakke med mennesker som vet noe om hvordan det er å ha det vanskelig.”

De er alle svært fornøyd med tiltaket og trekker alle frem at de ansatte som driver tiltaket evner å skape en trygg og trivelig stemning der man føler seg velkommen:

”Det er så flott å kunne ha noen man kjenner å spise middag sammen med, akkurat som en stor familie”.

Også måten det er organisert på, der brukerne selv er deltagende blir trukket frem som en positiv opplevelse:

”Det som er fint er at du kan hjelpe til med noe selv. Føle at man gir noe tilbake. Føles mer normalt på en måte.”

To av de intervjuede sier også at de mener tiltaket har bidratt til positive helseeffekter:

”Jeg har kommet ut av depresjonen, og barna mine er mer utadvendte.”

”Ungen har endret seg. Han er mer utadvendt og kontaktsøkende enn før.”

Når brukerne blir spurt om de kjenner andre nærmiljøtiltak fra Kirkens bymisjon som hører inn under Ada, kjenner alle til Åpen barnehage. En har i tillegg hørt om Home-start, mens to kjenner til alle tiltakene. De siste to har også brukt eller bruker Åpen barnehage, og en av dem har vurdert om Home-start kunne være noe for henne.

Home-start

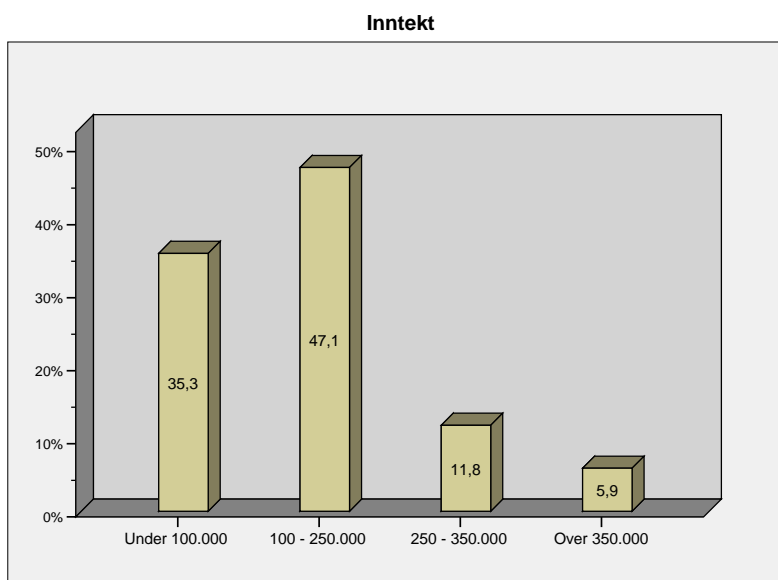
Home-Start Familiekontakten er et tilbud til familier som trenger individuell støtte. Minst ett av barna må være under skolealder for at familien skal kunne delta. En frivillig kommer hjem til familien og er sammen med dem en gang per uke i to til fire timer. Denne familiekontakten er en likeverdig og kvalifisert person som tilbyr praktisk hjelp, vennskap og avlastning, alt etter hva familien har behov for. Dette avgjøres etter samtaler med familien og nedfelles i en kontrakt. Prosjektet ledes av en fagutdannet koordinator, mens familiekontaktene er frivillige som selv har erfaring med barn. Familiekontaktene går gjennom et kurs før de begynner, og blir veiledet underveis. Home-Start Familiekontakten er del av et internasjonalt familiestøtteprogram.

Kvantitative analyser

18 brukere av Home-start besvarte spørreskjemaet. 3 av dem er menn og 15 er kvinner. Deres alder varierte fra 20 til 45 år. 7 av dem er enslige eller separert/skilt mens 11 er gift/samboende. 8 er født i Norge, mens 10 av brukerne er innvandrere.

Inntekten til deltakerne er fordelt som i figur 19.

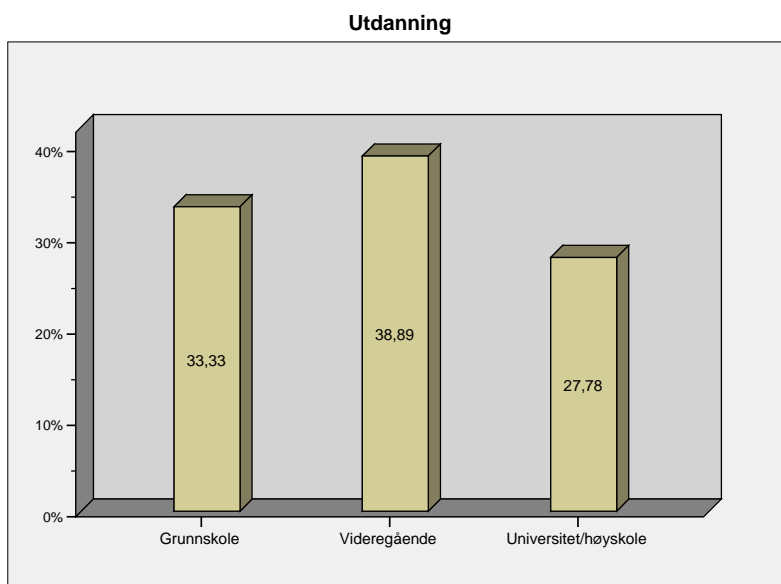
Fig. 19. Inntekt.



Også når det gjelder Home-Start brukerne, har et flertall lavere inntekt.

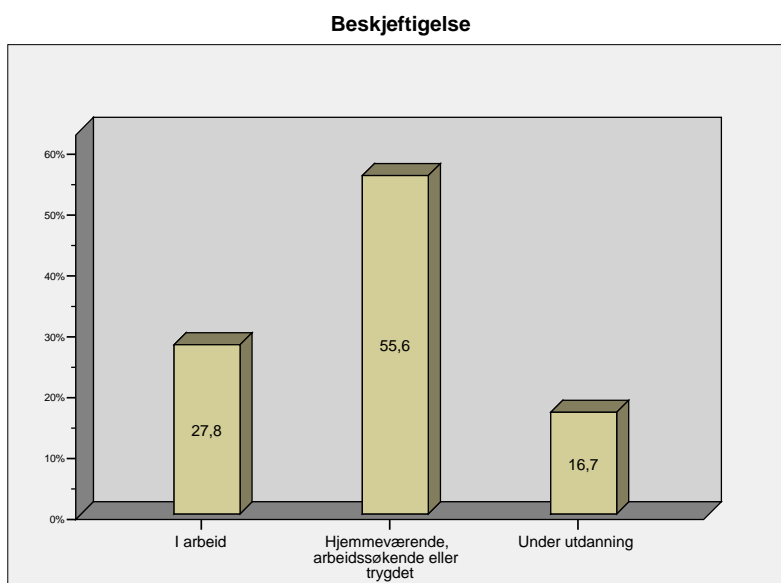
Med tanke på utdanning har 6 brukere grunnskole, 7 videregående, og 5 universitet/høyskole. Prosentvis fordeling er illustrert i figur 20.

Fig. 20. Utdanning.



I dagliglivet er de beskjeftiget som vist i figur 21:

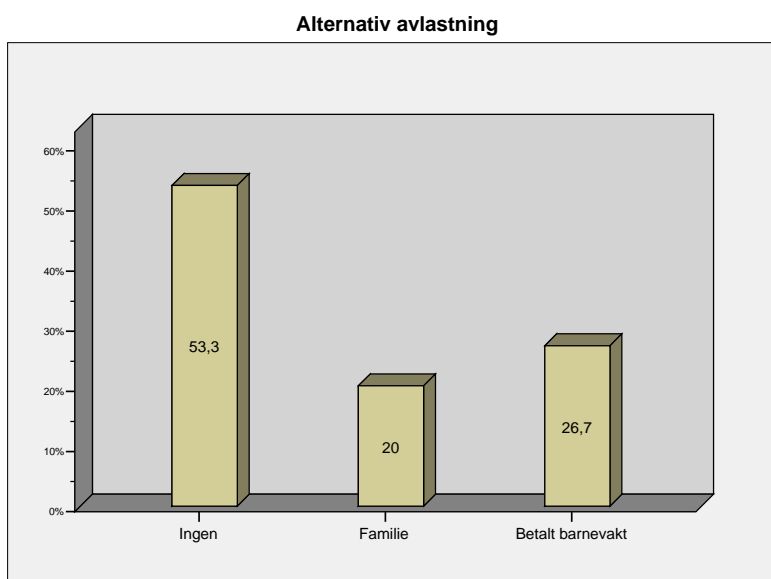
Fig. 21. Beskjeftigelse.



Flertallet er hjemmeværene, mens nærmere halvparten er i arbeid eller under utdanning.

To tredeler av utvalget har ett eller to barn, mens de øvrige har flere. 6 har barnehageplass mens 10 ikke har det. Dette skyldes oftest at barna er for små til å gå i barnehage. Alle de 10 det gjelder har søkt om barnehageplass. Når det gjelder alternativ avlastning med tanke på barnepass så viser figuren under at over halvparten ikke har dette.

Fig. 22. Alternativ avlastning.



Over halvparten oppgir at de ikke har avlastning i forhold til barnepass.

Halvparten av de som besvarte spørreskjemaet benytter kun Home-start blant tiltakene i Ada. 15 brukere er svært fornøyd med tiltaket, og 3 er litt fornøyd.

13 av de 18 spurte brukerne av Home-start kjenner til minst ett tiltak utenom Home-start. 7 av disse har fått informasjonen om de andre tiltakene fra helsestasjonen, mens 2 har hørt om andre tiltak fra bekjente og 2 fra andre brukere. Ingen oppgir å ha fått informasjonen fra ansatte i Ada.

6 av brukerne kjenner til bamschiet, og 5 av dem deltar på tiltaket. 12 brukere kjenner Åpen barnehage, og 8 av dem deltar. Av de 8 deltakerne i Home-start som har innvanderbakgrunn, er det kun 2 stykker som kjenner til og deltar på EMPO.

Kvalitative analyser

Fire informanter ble rekruttert ved at lederne for Home-Start kontaktet brukere av tiltaket med forespørsel om de ville la seg intervjuet. Alle disse brukerne var kvinner, og samtlige stilte seg positiv til å delta på intervjuet. I det ene tilfellet stilte også far sammen med mor til intervjuet. Intervjuene ble gjennomført i juni 2006.

Brukernes bakgrunn og livssituasjon er variert. En innvandret fra Irak til Norge for 7 år siden, mens de øvrige er fra Bergen eller omegn. To er i arbeid, en deltid, en 80 %, mens de to andre er i permisjon pga små barn. Kun en av brukerne er ikke gift eller samboende og er således alene om den daglige omsorgen for sine barn. I to av familiene har fars mulighet til å bidra i hjemmet vært noe begrenset i perioder, i det ene tilfellet på grunn av helseproblemer, og i det andre tilfellet på grunn av studier i annen by.

Felles for alle brukerne er at de har flere barn. En har født tvillinger som nå er 8 måneder og har tre barn fra før på 5, 11 og 13 år, mens en annen har et kull firlinger på halvannet år. De to andre har begge tre barn; 1,5, 11 og 13 år, og 4, 8 og 9 år. Alle har fått tilbud om barnehageplass for de minste barna sine og benytter seg av dette, eller kommer til å benytte seg av det når barna er gamle nok. Halvparten av brukerne har også venner eller familie som i betydelig grad bidrar med avlastning i forhold til barna.

To av de intervjuede brukerne er høyere utdannet, og i et av tilfellene var det kombinasjonen av barnefødsel og ferdigstilling av studier som var årsaken til at de ønsket hjelp og avlastning fra Home-Start. En av brukerne fikk vite om tiltaket ved at det ene barnet hennes hadde kontakt med PPT, og de tipset om Home-Start. En annen fikk høre om Home-Start da hun tidligere brukte Bamsehiet. Når det gjelder de siste to brukerne fikk den ene vite om tiltaket via bekjente og informasjon fra kommunen, mens den andre ble orientert av helsesøster.

Brukerne har erfaring med bruk av Home-Start fra 6 mnd og opp til ett år. Felles for alle som ble intervjuet er at de er svært fornøyd med tiltaket. De har den frivillige på besøk en eller to ganger i uken, og er nokså enige om at dette er passelig mengde hjelp/avlastning:

”To timer ’fri’ fra barna i uken oppleves faktisk som kjempe mye. Det har slått meg hvor mye to timer egentlig er.”

Det er noe variasjon i hvilken type hjelp de ulike brukerne av Home-Start får fra de frivillige. Noen mottar praktisk hjelp i hjemmet, som husstell eller matlaging, mens andre får hjelp til å skrive søknader og lignende. For de fleste er det imidlertid avlastning i forhold til barna som står i fokus. Spesielt trekkes det frem at de frivillige tar barna med på aktiviteter som foreldrene selv ikke har mulighet eller kapasitet til:

”Den frivillige passer sønnen min hver tirsdag. Hun tar han med på fisketurer, båtturer og fjellturer. Han gleder seg til hver gang.”

Flere av brukerne trekker også frem sosial støtte som et viktig moment og sier at de har dannet et vennskapsforhold til den frivillige:

”Det føles godt å ha en voksen å snakke med - få ut egne frustrasjoner og få praktisk hjelp. Hun (den frivillige) gir meg mye støtte.”

Når jeg spør brukerne om de har noen kritiske innspill til Home-Start, eller forslag til noe som kunne vært forbedret, er de nokså enige om at tiltaket er flott slik det er i dag. En sier imidlertid at hun for andres del skulle ønske flere kunne få vite om tiltaket og at tiltaket kunne få mer støtte for å utvides:

”Kirkens bymisjons tilbud er svært godt når du står uten offentlig hjelp.”

En annen av brukerne sier hun er svært fornøyd med hjelpen fra den frivillige i Home-Start, men at hun i oppstarten var litt usikker:

”Jeg var spent ved første møte med den frivillige. Vi hadde et innledende møte for å hilse på, men det ble ikke gjort noen konkrete avtaler. Det var litt underlig å ta imot en fremmed i eget hus. Vanskelig å vite hva man kunne forvente, hva som egentlig var den frivilliges oppgaver, og hva som ikke var aktuelt”.

Denne brukeren sier at hun i begynnelsen fikk det for seg at hun måtte utnytte tiden best mulig, og ”vise” den frivillige dette:

”Jeg gjorde masse husarbeid, og følte jeg måtte ’prestere’.”

Egentlig hadde hun bare lyst å slappe av på sofaen, men følte dette ville blitt rart å gjøre. Etter hvert som hun ble kjent med den frivillige, og de ble mer fortrolige, ble det lettere å slappe av i situasjonen. Hun foreslår at det kunne vært enklere for brukerne av Home-Start hvis det forut for at den frivillige kom første gang, ble arrangert et mer avklarende møte der man

konkret diskuterte hvilke oppgaver den frivillige kunne gjøre. Er det for eksempel aktuelt for den frivillige å hjelpe med husarbeid, eller skal hun/han kun være med barna?

Brukerne ble også spurt om de kjenner til noen av de andre tiltakene fra Kirkens bymisjon som faller inn under nærmiljøtiltakene i Ada. En av brukerne kjenner til alle tiltakene men opplever ikke at de er aktuelle for henne. Dette er hovedsaklig fordi hun har barnehageplass til barna og dessuten bor sammen med faren. To av brukerne kjenner til Bamsehiet og Åpen barnehage. Den ene har brukt begge og den andre har brukt, og bruker fortsatt, Bamsehiet. Den siste av de intervjuede brukerne har ikke hørt om noen av de øvrige tiltakene.

EMPO

Empo er et møtested for innvandrere- og flyktningekvinner i Bergen som startet opp i april 2005. Prosjektet er finansiert av Tv-aksjonen Hjerterom (2004). Målet er at kvinnene skal kunne bryte isolasjon og selv påvirke og skape sin egen hverdag. Empo er åpent to kvelder og en dag i uken.

EMPO er en forkortelse for empowerment som kan oversettes med myndiggjøring eller maktmobilisering. En av målsetningene er å hente fram de ressursene kvinnene har og gi dem muligheter til å utvikle seg ut fra eget ståsted. For noen vil det innebære at de kommer seg ut fra hjemmet og treffer andre kvinner og får praktisert norsk. Andre kan bidra med kunnskap i matlaging og håndarbeid som de kan formidle videre. Noen går over fra å være brukere til å bli ansatt i EMPO. For noen kan dette bli et skritt til videre arbeid i det ordinære arbeidsmarkedet.

Empokaféen drives av kvinner som er brukere av Empo på Bymisjonens Kafé Magdalena i Bergen sentrum. Med kokekunstnere fra Chile, Somalia, Vietnam, Irak og Sudan blir det servert spennende internasjonal mat en gang i uken. Det anses som viktig å komme i dialog med innvandrerkvinner som har en naturlig autoritet i sitt eget miljø. De kan bidra til å få med isolerte kvinner. Det er også viktig at de får informasjon om rettigheter, offentlige ordninger, forhold hjem/skole osv.

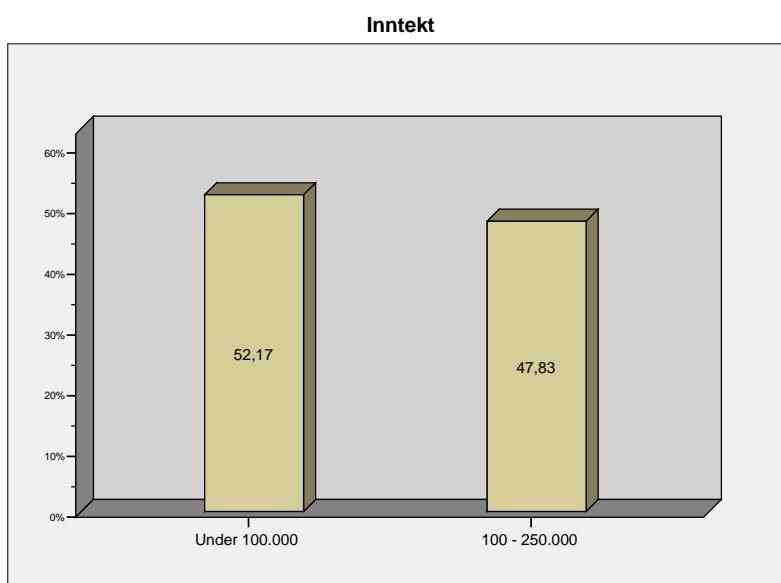
Kvantitative analyser

23 kvinnelige brukere av EMPO fra 20 til 45 år besvarte spørreskjemaet. Av disse er halvparten gift eller samboende og halvparten enslig eller separert/skilt. En er født i Norge,

mens alle de øvrige er innvandrere. Halvparten tjener under kr 100.000,- i året, mens de resterende tjener under kr 250.000,-.

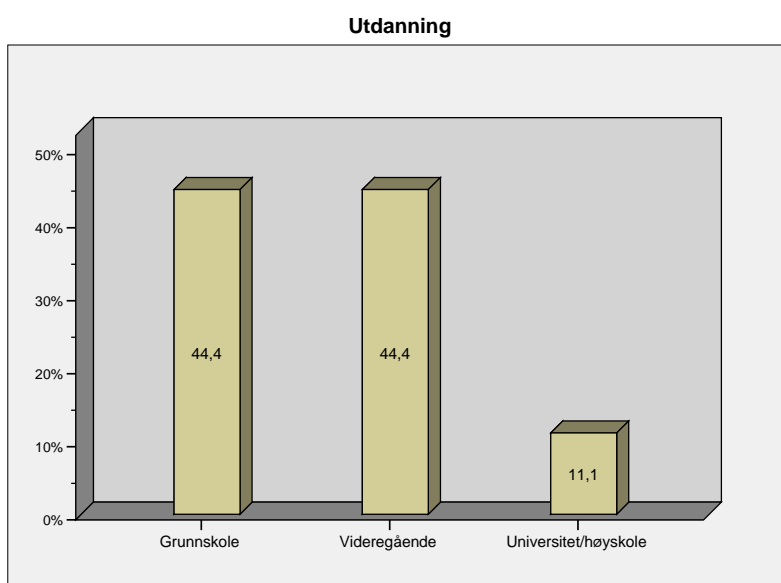
Prosentvis fordeling av inntekt er vist i figur 23.

Fig. 23. Inntekt.



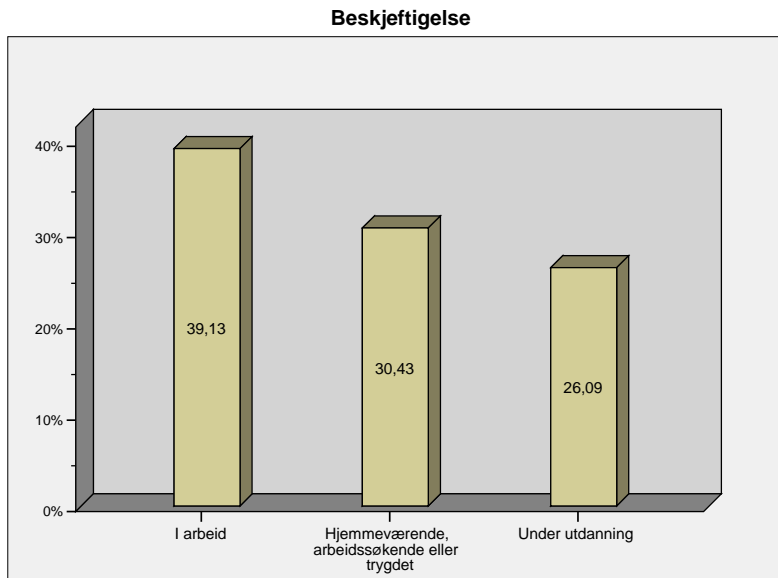
Med hensyn til utdanning oppgir 8 av respondentene at de har grunnskole, 8 at de har videregående skole og 2 at de har universitetsutdannelse. Fordelingen er illustrert i figur 24.

Fig. 24. Utdanning.



Når det gjelder daglig beskjeftigelse er dette prosentvis fordelt som vist i figur 25.

Fig. 25. Beskjeftigelse.



To tredjedeler av brukerne er i lønnet arbeid eller under utdanning, mens en tredjedel er hjemmeværende.

Alle brukerne som har besvart spørreskjemaet sier seg svært fornøyd med tiltaket. 21 av 23 brukere benytter ikke andre tiltak i Ada. Av de 11 deltakerne som kjenner til minst ett annet tiltak enn EMPO har 2 stykker fått informasjonen fra ansatte i Ada, 5 fra helsestasjonen, og 4 stykker fra bekjente. Ingen har fått vite om andre tiltak fra andre brukere eller media.

Ettersom de øvrige tiltakene i Ada retter seg mot brukere med barn, ble separate analyser gjort for de informantene som bruker EMPO som også har barn. Dette gjelder 16 av de 23 som besvarte spørreskjemaet. 5 av disse er alene med barna, mens 11 er gift eller samboende. 7 av dem rapporterer at de har barnehageplass og 2 at de ikke har det (de resterende har ikke besvart dette spørsmålet). På spørsmål om alternativ barnepass har 10 brukere besvart spørsmålet. 5 av disse sier at de ikke har noe alternativ barnepass, mens 5 sier de bruker familie eller venner. Halvparten kjenner til Åpen barnehage, og en av dem bruker tiltaket. 4 av de 16 brukerne med barn kjenner til Home-start, mens en deltar, og 5 av 16 kjenner til bamsehiet, mens en deltar.

Kvalitative analyser

Intervjuene med brukere av EMPO ble foretatt i juni 2006. Fire kvinner ble intervjuet, de ble tilfeldig valgt, og alle sa ja til å delta. To var ansatte, og to var vanlige brukere. Den ene av de ansatte hadde begynt som bruker og var nå ansatt i 40 % stilling. Den andre ansatte er aktiv i somalisk kvinneforening, og hun ble spurt om hun kunne begynne å jobbe på EMPO for å være en særskilt støtte for somaliske kvinner.

Kvinnene som ble intervjuet kom fra ulike land, Sør-Sudan, Somalia, Liberia og Sierra Leone. De har vært brukere av EMPO ulikt lenge, to har vært med helt fra EMPO åpnet i 2005, de to andre hadde deltatt i noen måneder.

Kvinnene er i ulike livssituasjoner, der en er gift og har et barn på to år som går i barnehage. De tre andre er alenemødre, med barn i ulike aldersgrupper.

Alle er brukere av EMPO, men ikke av de andre tiltakene i Ada. En har tidligere brukt Åpen barnehage, men har nå barnehageplass. De andre har større barn, eller er på andre måter i en livssituasjon som ikke gjør det aktuelt å bruke de andre tiltakene.

En av kvinnene er student ved siden av jobben i EMPO, en er i jobb, to er under utdanning (norsk kurs, ungdomsskole), men er ellers hjemmeværende.

Da vi spurte hvordan de fikk vite om EMPO, svarte to at de hadde lest om det i avisen og to hadde fått vite det gjennom venner, som oppfordret dem til å bli med.

Alle var svært fornøyd med EMPO. De legger vekt på det sosiale, at innvandrerkvinner kan treffe hverandre:

”Det som er bra er at innvandrerkvinner kan sosialisere... Jeg har lært så mye på EMPO. Det er så mange forskjellige kulturer. Kvinner fra forskjellige land snakker om sine land og kulturer. Vi kan hjelpe hverandre og få hjelp, jeg føler meg rik av å være her, har blitt en bedre person.”

”EMPO har endret måten jeg ser ting på. Tidligere var jeg skeptisk til andre kulturer, men når kvinner fra forskjellige land snakker om sine kulturer, så ser en mange positive

ting, også i kulturer en kanskje har vært kritisk til. Vi respekterer hverandre og ser hverandre som like.”

På EMPO må alle snakke norsk, og det bidrar til at kvinnene får brukt språket:

”EMPO er bra for oss som er innvandrerkvinner, vi får kontakt med andre og hjelper hverandre. Vi må snakke norsk på EMPO, det gjør vi ikke på de andre aktivitetene. ”

Kvinnene legger vekt på at de også lærer aktiviteter på EMPO, som å sy og strikke:

”Kvinnene får flere kunnskaper, de syr på symaskin og strikker, og de blir kjent med nye mennesker. Det er kjempekoselig.”

”Jeg føler meg lettet hver gang jeg kommer til EMPO. Jeg blir kjent med mennesker. Jeg vil også lære mer håndarbeid, jeg liker å lære å sy ting. ”

Vi spurte også om hva som kunne forbedres på EMPO, men alle mente det fungerte bra. En av de ansatte sa:

”Jeg ser ikke noe som bør være annerledes, det fungerer bra for brukerne. Kvinnene føler seg trygge her, de kan bruke de ressursen de har”.

En annen sa:

”EMPO er bra som det er, jeg kan ikke se at det behøver å bli bedre. ”

Noen savner lengre åpningstider, og at det også skal være åpent om sommeren:

”Jeg begynte å gå her for noen måneder siden. Jeg har lyst å være her hver dag hvis det var mulig. ”

”EMPO skal snart stenge for sommeren, mange innvandrere har ingenting å gjøre i sommerferien. Skulle ønske de kunne arrangere kurs eller aktiviteter da.”

Diskusjon

Spørsmålene denne rapporten tar sikte på å belyse er både hvordan nærmiljøtiltaket Ada som helhet fungerer, og hvordan hvert enkelt tiltak i Ada fungerer og oppleves av brukerne. Med hensyn til hvordan Ada som helhet fungerer, er fokuset både på hvordan tiltakene blir brukt, hvem som er brukere av flere tiltak, og hvorfor. I denne sammenhengen er noe av målsetningen i prosjektet å belyse eventuelle synergieffekter som følge av deltakelse i Ada. Undersøkelsen av disse synergieffekter har vi valgt å ta for oss utfra tre ulike perspektiver:

1. Et tiltak har synergieffekter ved å bidra til å fremme utviklingspotensialet hos den enkelte deltaker.
2. Bruk av ett tiltak har synergieffekt ved at det åpner for bruk av andre tiltak.
3. Synergieffekter der et tiltak eller Ada som helhet ses i samspill med andre tiltak utenfor Ada, da både offentlige eller frivillige.

Med hensyn til hvordan hvert enkelt tiltak fungerer er det interessant å se hva som kjennetegner deltakerne på hvert enkelt tiltak, og hvilke tilbakemeldinger disse gir om deres opplevelse av tiltaket.

Hvem er brukerne av Ada?

Brukerne av tiltakene i Ada er ikke uventet dominert av kvinnelige deltakere. Alderen er varierende med et spenn fra 20 til 47 år. Flesteparten er gift/samboende, med en andel på ca 1/3 enslige. Ellers er det rimelig å si at deltakerne som gruppe har lave inntekter, noe som nok så sikkert henger sammen med at over halvparten av de som har besvart spørreskjemaet for tiden er hjemmeværende.

Når det gjelder gjennomsnittlig utdanning for hele utvalget er denne imidlertid nok så høy. I den norske populasjonen har omkring 20 % av befolkningen utdanning fra høyskole eller universitet (SSB), mens hele 39 % av utvalget i den foreliggende undersøkelsen rapporterer at de har universitet eller høyskoleutdanning av 4 års lengde eller mer. Til tross for at utdanningslengden i den aktuelle aldersgruppen som småbarnsforeldre faller inn under, er vesentlig høyere enn i befolkningen sett under ett, indikerer likevel resultatet at deltakerne i Ada på gruppenivå ikke ser ut til å være spesielt ressursvake i denne sammenhengen. Det må

imidlertid i denne konklusjonen tas høyde for at det kan ligge en feilkilde bak resultatet ved at det muligens er de med høyest utdanning som har valgt å besvare spørreskjemaet. På den andre siden oppgir 21 % ikke å ha utdanning utover grunnskolenivå, så alle lag av befolkningen må sies å være representert blant deltakerne. Det er også et poeng i denne sammenhengen at en stor andel av de som kun bruker Åpen barnehage er høyere utdannet.

Deltakerne ser også ut til grovt sett å dele seg i to når det gjelder hvilken grad av støtte de har utenom tilbudene i Ada. Halvparten oppgir at de har familie som hjelper dem, mens 40 % sier de er alene om omsorgen. De nevnte funnene kan indikere at det er to ulike grupper som benytter seg av tiltakene i Ada. Den ene bestående av "vanlige" foreldrepar som i en krevende overgangsperiode med små barn hjemme benytter seg av Ada (og da oftest kun Åpen barnehage), og den andre bestående av i hovedsak enslige mødre som med bakgrunn i å være alene med omsorgen, både for seg selv og barnets del har sosiale behov og behov for støtte som tilbys i Ada.

Felles for de fleste (3/4) av deltakerne er at de ikke har barnehageplass til barna, og ofte oppgir at de har søkt, men enda ikke fått plass. Dermed utgjør sannsynligvis folk som i en periode står uten et offentlig tilbud, en stor del av brukerne av Ada, og da spesielt Åpen barnehage.

Med bakgrunn i de beskrevne forskjellene mellom ulike grupper av brukere av Ada, er det rimelig å si at brukergruppen som helhet er variert, og ser ut til å ha ulike utgangspunkt og behov som bakenforliggende motivasjon for sin kontakt med Ada.

Hvem er brukerne av flere tiltak i Ada?

Det ble funnet at halvparten av alle de spurte kjenner til at det finnes andre tiltak i Ada enn det de selv deltar på. Dette er muligens noe lavere enn hva man kunne forvente, men resultatet forklares i stor grad ved den store andelen deltakere på Åpen barnehage som har liten kjennskap til øvrige tiltak, og som ser ut til å være i livssituasjoner som ikke fordrer særlige behov utover det å ha en plass å være med barna på dagtid.

15 % av det samlede utvalget deltar på mer enn ett tiltak. Noen forskjeller mellom disse 15 % og de resterende 85 % ble funnet. I tolkningen av disse gruppeforskjellene må det imidlertid fremheves at de er å oppfatte som usikre observasjoner da gruppen som deltar på mer enn ett tiltak er for liten til at man kan stole på at den representerer alle som deltar på flere tiltak. Med

dette forbeholdet ble det imidlertid funnet at gruppen som bruker flere tilbud er kjennetegnet ved å ha lavere inntekt, mindre støtte i sitt sosiale nettverk, og i større grad være hjemmeværende, arbeidssøkende eller trygdet, enn gruppen som kun deltar på ett tiltak i Ada. Det er altså en sammenheng slik at dess større støttebehov brukeren har, dess høyere forbruk av Adas tiltak. Dette er i tråd med tanken bak prosjektet.

Åpen barnehage

Mange av brukerne av Åpen barnehage er hjemmeværende med små barn, og de fleste står i kø for å få tildelt vanlig offentlig barnehageplass. Noen gir imidlertid uttrykk for at de foretrekker Åpen barnehage fremfor vanlig offentlig barnehage i perioden da barna deres er under 2-3 år. Flere fremhever at det er trygt og godt for både foreldre og barn å være sammen i en barnehagesetting, også som en ”myk overgang” og forberedelse til den offentlige barnehagen. Andre påpeker at om man ikke har ordinær barnehageplass er det lett for at både foreldre og barn blir ensomme i dette samfunnet slik det er lagt opp. Dermed ser Åpen barnehage ut til å tjene både et sosialt behov og et avlastningsbehov for deltakerne.

Når det gjelder synergieffekter av tiltaket er dette som skissert i innledningen analysert ut fra tre perspektiver. For det første kan det se ut til at Åpen barnehage har synergieffekter ved å bidra til å fremme utviklingspotensialet hos den enkelte deltaker. Flere fremhever at Åpen Barnehage spiller en viktig rolle i både barnas og foreldrenes hverdag, og mange nevner barnas trivsel og glede som følge av det å omgås andre barn og voksne, og trekker frem det positive for barnas utvikling på grunn av den sosiale treningen de får. Foreldrene viser også til egen trivsel i det sosiale nettverket de opplever på Åpen Barnehage. Det er tydelig at brukerne anser Åpen Barnehage som en berikelse i hverdagen, og dette kan forstås som en tilrettelegger for utviklingspotensialer.

I forhold til synergieffekter ved at deltakelse i Åpen barnehage åpner for bruk av andre tiltak har kun om lag halvparten av brukerne kjennskap til andre tiltak, og ca 20 % benytter ett eller flere tiltak. At ikke mer enn halvparten kjenner til de øvrige tiltakene er noe overraskende, men ettersom de fleste av disse brukerne er gifte/har samboer, er det imidlertid nærliggende å anta at de ikke opplever behov utover det Åpen Barnehage dekker. Blant de som faktisk deltar på ett eller flere tiltak utenom Åpen barnehage, oppgir over halvparten å ha fått kjennskap til de andre tiltakene fra ansatte eller andre brukere. Dette underbygger at Åpen barnehage har funksjon som døråpner for deltakelse på de øvrige tiltakene.

Med tanke på synergieffekter mellom Åpen barnehage og tiltak utenfor Ada, ser det ut til at Åpen Barnehage i størst grad oppfattes som et tiltak som dekker et behov det offentlige ikke omfatter. I så måte kan det ikke sies å være noen synergieffekter utenom det at mange brukere opplyser at offentlige instanser har informert dem om Åpen barnehage, og dermed bidratt i rekrutteringen til tiltaket.

Bamsehiet

Mange av deltakerne på Bamsehiet deltar også på Åpen barnehage. Med tanke på bakgrunn og utgangspunkt for kontakten med Ada, ligner deltakerne derfor på hverandre. Den største forskjellen er imidlertid at det er langt flere enslige foreldre som deltar i Bamsehiet, og denne gruppen uttrykker større behov for et tilbud på kveldstid. Deltakerne på bamsehiet har også stor kjennskap til de øvrige tiltakene i Ada, og deltar også i nokså stor grad på flere tiltak.

Med hensyn til synergieffekter i form av å fremme utviklingspotensialet til den enkelte bruker kan dette tydelig ses i to av de kvalitative intervjuene, der disse informantene beskriver hvordan tiltaket har bidratt til støtte i vanskelige livsperioder. Flere retter også fokus mot det at de setter stor pris på å kunne dele enkle dagligdagse gjøremål som for eksempel å lage og spise middag sammen med andre. Foruten det åpenbart positive i at barna treffer andre barn i lek, og får trening i å omgås andre voksne, trekker også flere av brukerne frem at de opplever at barna deres har utviklet seg sosialt som følge av de erfaringene de har gjort på Bamsehiet.

I forhold til synergieffekter mellom tiltak i Ada er det klart at deltakelse på Åpen barnehage har åpnet for at flere av brukerne også har tatt i bruk Bamsehiet. Deres gode kjennskap til, og ofte bruk av, de øvrige tiltakene i Ada tyder også på at Bamsehiet er en sentral arena for spredning av kunnskap om andre tiltak, og som portåpner for deltakelse på andre tiltak.

Bortsett fra at flere offentlige instanser har tipset brukerne om eksistensen av Bamsehiet, ser det ut til at tiltaket ikke i særlig grad har synergieffekter med offentlige eller frivillige tiltak utenfor Ada. I stedet virker det som brukerne ser dette som en arena som erstatter noe de føler de mangler i det private. Flere nevner mangel på sosial kontakt for både seg selv og sine barn som årsaker til at de deltar på tiltaket.

Home-start

Utenom EMPO er Home-start det tiltaket som i størst grad har deltakere med innvandringsbakgrunn. Halvparten av brukerne opplyser også at de ikke har alternativ avlastning og hjelp som for eksempel familie eller venner å støtte seg på. Det er tydelig at deltakerne på dette tiltaket er svært glade for den hjelpen de mottar i en vanskelig periode av livet. Utfordringene deres kan grovt sett skilles i to grupper; en gruppe med innvandrerbakgrunn der omstilling og tilpasning til det norske samfunnet er en av årsakene til kontakten, og en gruppe som på grunn av en vanskelig situasjon i forhold til omsorg for flere barn skaper behov for hjelp og avlastning.

Deltakelse på Home-Start ser ut til å spille en viktig rolle i familienes liv på to måter. For det første fremhever flere av brukerne barnas trivsel og glede som følge av kontakten med den frivillige, og også berikelsen av deres fritid gjennom de aktiviteter de får delta i. For det andre vektlegger flere av brukerne at tiltaket har mye å si for deres egen energi og overskudd, og noen føler også at kontakten med den frivillige har vært en viktig sosial støtte i tunge perioder i livet. Dette tilsier at tiltaket har synergieffekter ved at det bidrar til å skape rom og overskudd til personlig utvikling og opplevelse av mestring.

Med tanke på i hvilken grad deltakelse på Home-start har åpnet for bruk av andre tiltak, kjenner 13 av 18 spurte brukere til minst ett tiltak utenom Home-start, og nær halvparten deltar i tillegg også på Åpen barnehage. Av de 8 deltakerne i Home-start som har innvandrerbakgrunn, er det imidlertid kun 2 stykker som kjenner til og deltar på EMPO. Det er rimelig å anta at denne gruppen har behov, og kunne ha nytte og glede av å delta på EMPO. Den manglende kunnskapen om tiltaket i denne gruppen representerer muligens en kilde til en potensiell synergieffekt mellom Home-start og Empo som ikke er tilstrekkelig utnyttet.

For flere av deltakerne har informasjonen om tiltaket kommet fra ulike offentlige instanser. Både helsestasjon, sosialkontor, barnevern, og PPT er nevnt av informantene. Kjennskapen til tiltaket ser derfor ut til å være stor blant offentlige institusjoner. Samtidig beskriver flere av brukerne hvordan den frivillige har hjulpet dem ved å orientere om andre relevante offentlige ordninger og tiltak, og dessuten bidratt i søknadsprosesser i forbindelse med dette. I så måte må det sies at synergieffekter mellom Home-start og offentlige instanser er tilstede.

EMPO

Deltakerne i EMPO er de som i størst grad er enten i arbeid eller under utdanning. Dette reflekterer tiltakets natur der fokuset ikke er barn, men disse kvinnenes utvikling, inkludering og deltakelse i det internasjonale nettverket av andre innvandrerkvinner, og i det norske samfunnet.

Noe av selve hensikten med tiltaket er at deltakerne skal bruke det som arena og døråpner for egen utvikling. I lys av de tilbakemeldingene deltakerne på tilbudet gir, ser det ut til at denne typen synergieffekt er til stede. Dette vises også tydelig ved at det er eksempler på at noen av de deltakende kvinnene etter hvert selv har blitt ansatt i prosjektet. At det er et krav at brukerne snakker norsk på tiltaket må også ses som en synergieffekt i forhold til å øke forutsetningene for inkludering i det norske samfunnet.

Til tross for at kun halvparten av deltakerne i EMPO har kjennskap til minst ett av de øvrige tiltakene, kan neppe manglende informasjon om de øvrige tiltakene alene forklare at de i liten grad bruker dem. Det kan like godt tenkes at de ikke opplever behov for avlastning eller bistand utover det som tilbys i EMPO. Den noe manglende bruken må ses i lys av at de fleste informantene som har barn også er gift/samboende og i de fleste tilfeller har barnehageplass. At ingen har fått vite om andre tiltak fra andre brukere, kan imidlertid være et tegn på at det er en noe manglende kontaktflate mellom EMPO og de øvrige tiltakene. Det kan også være et poeng, som en av de ansatte på EMPO framhevet, at det er få innvandrere som deltar i de øvrige tiltakene i Ada fordi innvandrere generelt kan være en vanskelig gruppe å nå når det gjelder denne typen tiltak.

Synergieffekten mellom EMPO og det offentlige vises tydeligst ved at de som driver EMPO-kaféen er lønnet av offentlige prosjektmidler. Dette tyder på at offentlige instanser kjenner til, og ser verdien av å støtte tiltaket. Igjen er det, til tross for at deltakelse i EMPO ikke er knyttet til barn, helsestasjonen som i størst grad har opplyst kvinnene om eksistensen av tiltaket.

Ada som helhet

Gjennomgående blir alle tilbudene i Ada vurdert svært positivt av brukerne, og de ansatte på hvert tiltak får mye skryt for sin dyktighet og evne til å skape inkluderende miljø der voksne og barn trives og føler seg godt mottatt. Både i de kvantitative og kvalitative undersøkelsene blir det i stor grad formidlet at Ada har en sentral plass i den enkeltes liv og hverdag, og flere fremhever at deltakelsen har hatt positiv innvirkning på både deres egen og barnas trivsel og

helse. Flere trekker også frem at tiltakene har hatt positiv innvirkning på barnas sosiale utvikling, at de har gått fra å være sosialt tilbakeholden, til å bli mer åpen, deltakende, og selvsikker i lek og andre sosiale situasjoner. Det er også interessant å merke seg at samtidig som det er stor variasjon i brukermassen, spesielt med hensyn til sosioøkonomisk status, blir det gjennomgående rapportert at innad i de ulike tiltakene er opplevelsen av samhold og fellesskap stor. Det er lett å forestille seg at dette rike miljøet tilrettelegger for utveksling av erfaringer mellom deltakere med ulike bakgrunner, ressurser og kunnskaper, som kan ha en gunstig innvirkning på både barns og voksnes personlige utvikling. Med tanke på forebyggende effekter av Ada må det antas at de beskrevne forholdene bidrar til positiv utvikling som skjermer for fremtidige problemer.

Empowerment i praksis.

Et av de temaene vi ønsket å se nærmere på i evalueringen var om tiltakene bidro til at brukerne opplevde å få utnytte sine ressurser og få kontroll over livet sitt. Hvis dette skal skje, må hjelp gis på en måte som oppleves som likeverdig, og som mobiliserer brukernes egne ressurser. To begreper som gjerne brukes for å illustrere det motsatte forholdet er ”klientifisering” og ”blaming the victim.” Klientifisering innebærer strategier som understreker brukernes avhengighet av hjelpeapparatet. Det fremmer følelse av avmakt og mangel på kontroll og bidrar ikke til å få fram brukernes egne ressurser. ”Blaming the victim”, eller ”skyld på offeret” er en tilsvarende strategi, der ansvaret for en vanskelig livssituasjon legges på brukeren. Dette fremmer ofte motløshet og skyldfølelse, som igjen kan hindre initiativ og handling.

Når det gjelder brukernes beskrivelse av Ada, dreier det seg om beskrivelser av likeverd og ressursmobilisering og ikke klientifisering. Adas ideologi og organisering fremmer dermed empowerment i praksis. De to tilbudene som fanger opp brukere med de største behovene, er Bamsehiet og Home-Start. Brukerne av begge disse tilbudene legger nettopp vekt på likeverdigheten mellom dem og hjelperne. Alle foreldre kan trenge avlastning og støtte fra tid til annen, og bevisstheten om dette synes å prege tiltakene. Det gjør at brukerne ikke framstår som særlig ”ressurssvake”. Tvert imot legger brukerne vekt på at de også bidrar selv, noe som særlig organiseringen av Bamsehiet er et eksempel på.

Også brukerne av EMPO framhever at de deltar aktiv i en nyttig og givende virksomhet, som mobiliserer ressursene deres og kan være et springbrett til å delta aktivt i det norske samfunnet, ved å beherske språket, eller gjennom utdanning og arbeid.

En annet sentralt tema i evalueringen har vært synergieffekter av de ulike tiltakene. Vi har definert tre ulike typer synergieffekter:

1. Et tiltak har synergieffekter ved å bidra til å fremme utviklingspotensialet hos den enkelte deltaker.
2. Bruk av ett tiltak har synergieffekt ved at det åpner for bruk av andre tiltak.
3. Synergieffekter der et tiltak eller Ada som helhet ses i samspill med andre tiltak utenfor Ada, da både offentlige eller frivillige.

Som det ble vist ovenfor hadde tiltakene alle tre typer synergieffekter. Et interessant funn i denne sammenhengen er at de som syntes å ha størst behov, hadde kjennskap til og var brukere av flere tiltak. Åpen barnehage er åpen for de fleste og brukergruppene er varierte med hensyn til sivil status, inntekt og utdanning. Brukere av Bamsehiet og Home-Start vil ha større behov for støtte og avlastning, og det kan tyde på at Åpen barnehage kan være en kanal inn til de andre tilbudene.

Et annet interessant funn er den sentrale rollen helsestasjonstjenesten synes å spille når det gjelder å formidle informasjon om tiltakene. Så godt som alle småbarnsforeldre besøker helsestasjonen, og når helsestasjonen spiller en så viktig rolle som formidler, vil dette sannsynligvis også bidra til å redusere eventuelt stigma knyttet til å være bruker av Ada.

Brukerne er fornøyde med de ulike tiltakene. Likevel kan vi gjennom evalueringen identifisere et potensial for forbedringer. Dette synes særlig å gjelde deltakere på EMPO, som kan se ut til å ha behov som sammenfaller med hva øvrige tiltak kan tilby, men at de i liten grad benytter disse og har manglende informasjon om dem.

Videre kan det synes som om det er behov for å utarbeide systematiske prosedyrer for spredning av informasjon om relevante tiltak til aktuelle brukere, i ennå større grad enn det gjøres nå. Det synes særlig som det er problematisk å nå fram til innvandrerfamilier.

Det kan vær en utfordring å senke terskelen for å oppsøke tiltak ytterligere. En ide kan være å opprette ”fadderordninger” der en bruker tar med en potensielt ny bruker.

Alt i alt kan vi slå fast er at Ada fyller et behov, som ikke dekkes av de offentlige tjenestene. I den grad brukerne ikke er fornøyd, dreier det seg gjerne om at det er behov for mer: lengre åpningstider, daglige tilbud og så videre. Dette kan stå som en ytterligere utfordring, ikke bare for Kirkens bymisjon, men like mye for det offentlige hjelpeapparatet.

Referanser

Patton Michael Quinn (1982): Practical Evaluation Sage Publications, Los Angeles

Rossi og Freeman (1985): Evaluation. A systematic Approach. Sage, Beverly Hills.

Scriven Michael (1973): On the Methodology of Evaluation. In Worthen and Sanders (ed): Educational Evaluation. Worthington, Ohio

Stang, Ingunn (2001): Makt og bemyndigelse. Om å ta pasient- og brukervedvirkning på alvor. Gyldendal Akademisk, Oslo

